

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,

ahova a lap szétküldésére vonat-
: kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél íven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
: tések és hirdetési díjak küldendők. ::

SZLEZÁK LÁSZLÓ

Bur villamos vasut-
órház megállóhely.

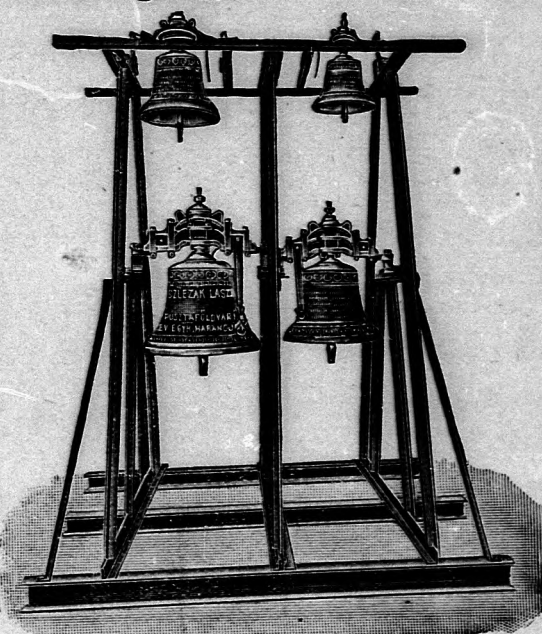
1900. évi párisi világ-
kiállításon kitüntetve.

**Budapest, VI., Frangepán-u.
77. szám. (Saját házában)**

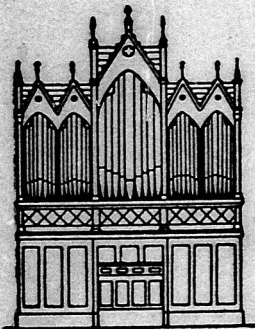
Ajánlja legjobban berendezett harangöntődjét a nemes egyházak részére. Harangokat bármily nagyságban ujonnan önt, régi, repedt, vagy nem összhangzó harangokat a legmagasabb árban átveszi és átönti a leg szebb zengzetben, a legfinomabb harangérből, tiszta csengő hanggal. Minden harang hangja előre határoztatik meg. — Különösen ajánlja a legjobbnak bizonyult és a legkönnyebben kezelhető harangfelszereléseit, amelyek a torony falait nem rázzák, akár kovácsolt-, akár öntöttvas szerkezettel. A legújabban öntöttem a mattyi, a szentesi ref. öregtemplom harangjait; átszereltem és vasállványokra helyeztem a karai, sussal, szentendrei, tiszadada, zádorházi, orosházi, apáthegyaljai, szelistei stb. egyházak harangjait, jelenleg öntöm a törökszentmiklósi ref. egyház 4 harangját kb. 3400 kg., a klenóci ev. egyház nagyharangját 2400 kg., az olaszliszkai egyházét 600 kg. súlyban.

Költségvetéssel díjmentesen szolgál és kívánatra a helyszínére saját költségen utazik.
Számos egyházi elismerés! Telefonszám: 174—16.

harang-ércöntőde, harangfelszerelés
és haranglábgyár

Ezen harangok 1913-ban a pusztaföldvári evang. egyház részére készültek, méltóságos Balla Mihály miniszteri tanácsos úr rendelésére.

RIEGER OTTÓ

gőzüzemre berendezett és a kir. udvar orgonagyára. — Hazánk legnagyobb orgonájának, a király orgonájának (koronázási templom) alkotója.

BUDAPEST, X., Szigligeti-u. 29. * Császári és királyi udvari szállító. —

A pécsi, párisi, pécsi stb. kiállításon kitüntetve. Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnyomású oszrendszerű (pneumatikus), tartós, nemes hangú orgonákat szállít. 40 év óta 2000-nél több orgonát szállított, közte a „KIRÁLY ORGONÁJÁT”, amely mű ezidő szerint hazánk legnagyobb orgonája. 80 változatú villanyerőre berendezve.

Orgona javításokat és hangolásokat a legmérsékeltebb árban teljesít. Orgona jókarban tartását elvállalja. Katalógussal, tervezetekkel és rajzokkal kívánatra díjmentesen szolgál.

RIEGER orgonagyára 40 évi fennállás óta 2000 orgonát szállított.

Egyházak,
iskolák, hivata-
lok, takarékpénztárak és
magánfelek részére

gummi- és réz-

bélyegzőket

gyorsan és olcsón készít

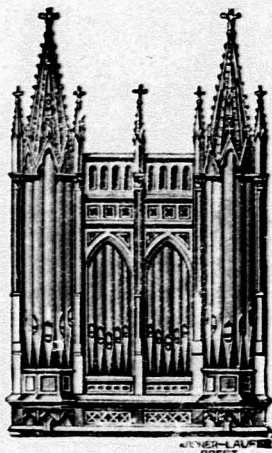
ELSŐ DEBRECZENI BÉLYEGZŐGYÁR
Simonffy-u. 5. — Telefon 653.

NYOMTATVÁNYOKAT

SZAKSZERŐ ÉS IZLÉSES KIVITELBEN SZÁLLIT.

HERCZEG HENRIK KÖNYV- ÉS MŰNYOMDA
VÁLLALATA 0 0 0 0
DEBRECZEN, SIMONFFY-UTCZA 5.

Csak első
díjakkal
kitüntetve.

Alapított
1907-ben.

A pécsi
országos
kiállításon
állami
aranyérem
mel kitün-
tetve.

Alapított
1897-ben.

Angster József és Fia

Pécs.

Orgona- és harmoniumgyár

A budapesti bazilika nagy orgonájának építője. Ajánlja
kitünő hang- és erős szerkezetű légnymatu és elek-
tromos berendezésű

Orgonáikat

a legjutányosabb árak mellett, művészi kivitelben. —
Raktáron kitünő hangú

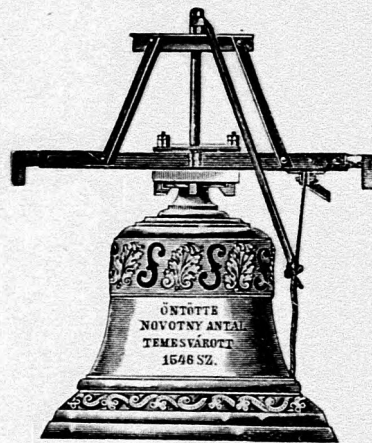
HARMONIUMOK minden nagyságban

Elektromos fújtató készülékek.

Arjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

NOVOTNY ANTAL FIA

harangöntőde és vasharanglábgyár
Temesvár, Gyárváros.

Ajánlja magát több
évi szavatolás mellett
régii harangok újraön-
tésére, valamint új ha-
rangok és teljes ha-
rangcsoportok előre
meghatározott hangok
utáni elkészítésére. Kü-
lönösen ajánlja saját
találmányu új mo-
dern átlukasztott

harangjait

melyek felső részükön
a hegedűéhez hasonló
S alakú nyílásokkal
vannak ellátva és azért
erősebb, terjedelme-
sebb és mélyebb han-

guak, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgos harang
hangban egyenlő 461 kgos régi modoru haranggal. Ajánl
továbbá fogatható vertvas-koronákat, régi harangok lyet
nekkel való újra szerelését és vertvas-harang állványoka-
Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgál-
hatnak — Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagv
éremmel kitüntetve.

Király balzsam

Köszvény és
csusz ellen.

Legujabb gyógyszer.

Ezen balzsam legujabb gyógyszer úgy belsőleg
mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. Király-bal-
zsam készítményem mint házi szer szükséges, hogy min-
den háznál kéznél legyen, mert úgy belsőleg, mint kül-
sőleg kitünő hasznos szer.

Belsőleg gyomor-fájásnál gyomorgörcsnél csikarás-
nál, fejfájásnál azonnal hat s legjobb
fájdalomesillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják kösz-
vény-nél csuznál továbbá
meghülekéknél, fog és fejfájásnál pár perc alatt hat.
Igen hasznos gyógyszer még szájjvizhez cseppentve rossz
lehellet szagtalanításra 1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6
kor. 5 fill. Utánvétellel bérmentve.

Magyar ember nem
használ mást csak a
hires **Hajdusági pedrót!!**

mely legjobb bajusznövesztő és ápoló szer az összes
bajuszpedrő készítmények között. Hatása gyors és biztos

Postán 3 dobozt 2 K. 15 fillérért. 6 dobozt 3 K.
65 fillérért bérmentve utánvétellel küld a készítő.

Grósz Nagy Ferencz

„Arany egyszarvu“ gyógyszer-tára a hol mindnn bel- és
külföldi gyógyszerkülönlegességek erdetti árakban szerez-
hetők be.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,
ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként **egyszer**, szombaton, másfél íven.
Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.
Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,
ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
tések és hirdetési díjak küldendők. ::

A keresztyénség mint ideál.

Ez a thema, bár sokat vitatkoztak felette és sokféle feleletet adtak reá, mindig érdekes marad és egyre újabb és újabb megvilágítást vár. Minél sötétebb a láthatár, kietlenebb a táj s kezd megüresülni a valóság rideg létharcában az emberi lélek eszmevilága, annál inkább ragaszkodunk, annál inkább futunk az eszményiség amaz örök mintaképe után, mely tökélyével vonz, gazdagságával lebilincsel és igazi lelki javaival kielégít. Keressük a tökéletes, romolhatatlan ideált. Az eszmények összetevődő változatos világában ugyan ez az ideál, majd a másik is képes ideiglenesen lekötni a figyelmet, kitartásra, hőstettekre sarkalni az embert, de csak egy az az *ideál*, mely az egész lelket fogságába ejti, ellenállhatatlanul ragadja magával s addig el nem engedi, míg teljesen át nem itatja. *Ez a keresztyénség, mint egyedüli igazi ideál.* Miben áll tehát a keresztyénség ideális karaktere?

A keresztyénség tökéletessége adja meg e kérdésre a feleletet. A keresztyén vallás abszolút-sága és felülmúlhatatlan értéke az összehasonlító vallástörténeti vizsgálódás s a bölcselkedő ész kritikai tisztító tüzeiben is kettős vonásában nyilvánul meg, mint *elv* és mint *élet*. E kettős jellege szorosan együvé tartozik s együtt adja az igazi keresztyéni fogalmát. Mint *elv* adja a valóságos hit szereplő tárgyainak olyan tartalmi és lényegi meghatározását, mely az eddigi összes vallásokéival szemben feltétlenül a fejlődés végső fokát jelöli, az istennek, a megváltást eszközölő isteni lénynek s a megváltott embernek az első kettőhöz való viszonya olyan körülírását, mely elméletileg felülmúlhatatlan, — mint élet pedig szolgáltatja az elvi résznek azt a gyakorlati igazolását, amely nélkül amaz szép, hangzatos theoria volna, de a való életbe való átültetési lehetősége örökké kétséges maradna. *Elvi és élet jellege avatja tehát a keresztyénséget tökéletes ideállá.*

A Jézus istenfogalma corollariuma mind annak az értékesnek, amit előző évezredek s az ótestamentum vallásos fejlődése is produkált s mégis több annál, mert benne ki van mondva az istennek a világgal szemben való minden különbség nélküli szerető atyasága. A régiek erő- és hatalombeli s erkölcsi tökély fogalmához a Jézus evangéliumában hozzájárul még az érdek nélküli végtelen szeretetnek a hangsúlyozása, mely az Istent az egész mindenség idvezítő, megváltó és önmagával kibékítő édes atyjává avatja. Vallástörténetileg nyomon kísérhető a fejlődésnek ez az előhaladó iránya s a legszigorúbb észkritikával is igazolható elért páratlan, felülmúlhatatlan tökélye. A megváltó személyére nézve a keresztyén kijelentés azt tanítja, hogy Jézus az Isten fia, ki az atya küldetéséből, az ő szeretete és megbocsátó-kegyelme hangsúlyozásával s az embereknek hozzá való vezetésével akarja eszközölni azt a váltágmunkát, mely a foglyoknak szabadulás, a vakoknak lelki szemeik megnyilatkozása, az éhezőknek mennyei eledel, az embereknek testvéri egyenlőség, az istenország polgárjogúsága, az Istennel való kibékítettség állapota, az új életre való elhívottság boldog érzete. Itt is úgy a Megváltó személyére, mint a váltás természetére, eszközzésére és erkölcsi megalapozottságára nézve egyaránt kimutatható az összes előző vallásformák tanításával szemben a keresztyénség tökéletessége. Végül az embernek fiúvá nyilvánítása s a váltás tényében a Krisztus örökös társává avatása az isten-emberi viszonynak olyan formáját alapozza meg, melyhez hasonló ugyancsak sehol sem található. Mint *elv*, mint a kijelentésnek theoretikus közlése, megfogalmazása tehát a keresztyénség méltán tekinthető a legmagasabbrendű ideálnak, mely képes az ember gondolkozásmódját teljesen betölteni, átalakítani, meg-nemesíteni.

Azonban minden ideál elveszti vonzóerejét, ha a való élettel semminő kapcsolatba nem ke-

rül, azaz gyakorlati kivihetősége beigazolást nem nyer. Hány eszményt dobott már sutba az emberiség, amelyen pedig hosszú ideig oly nagy szeretettel csüngött, csak azért, mert olyan elérhetetlen távolságban lebegett előtte, hogy hozzáférköznie nem sikerült. Tetszetős teoriák, filozófiai rendszerek merültek alá az elhagyatottság árvaságába, mert a való életet nem tudták átformálni, az embert nem voltak képesek magukhoz ragadni s reánézve a küzdelem célpontját kitüzni. És viszont voltak ideálok, melyek könnyen átmentek ugyan a valóságba, átgyúrták azt a maguk tartalmi képére, csalogatták egyideig a vágyó, előretörő lelkeket s végül kitűnően üres sivárságuk, alkalmatlanságukért kerültek a feledés mélyére. A keresztyénségben az emberiség számára kijelentett ideál mindkét veszőlyen felül áll. Mint elvi ideálnak nem kell félnie soha semmiféle megcáfoltatástól, elértéktelenedéstől, mint életideál pedig hiteles pecsétjét bírja abban a magasztos életben, melyet alapítója, hirdetője, Jézus élt a földi világban. Igen, a Jézus élete, ez a szeplőtelen, ideális élet a gyakorlati megbizonyítása a keresztyén elv igazságának, annak a lehetőségnek, sőt mi több, egyenesen köteleességnek, hogy a keresztyénség nem üres beszéd, nem a pusztába hangzó szó, nem elméleti kitalálás, hanem adott valóság, melyet megélni lehet, sőt megélni kell. A Jézus Krisztus életén keresztül az örök isteni egész etikai tartalma alászállott és konkrét formát nyert a földi valóságban s besugározta, megaranyozta a különben gyarló és véges emberi létet az örökkévalóság arany színeivel, gazdag pompájával. A születés és halál, a gyermekkor és a férfiúi magatartás, az édesanya felismert üdvakarátának engedelmes szolgálata, az emberek önzetlen szeretete; a megbocsátó szelídség és jóság, a hűségben való rendíthetetlen kitartás s

élete igazságáért a legrettenetesebb martyr-sors: mind megannyi kiáltó bizonyosságai a keresztyéni elv Jézusban való diadalmas életének.

De a keresztyéni elv nemcsak Jézusban lett valósággá, hanem az élet valódi formáját nyerte el az első keresztyének buzgó, tette kész, önfeláldozó, csodálatos életében is. Vallástörténeti adatok serege bizonyítja, hogy ez emberek élete a megváltottak szó szerinti élete: Jézus halála olyan értelemben váltságdíj értük, mint ahogy a rabszolgaért váltságdíj a lefizetendő szabadságpénz, hogy bűnadósságuk a Jézus elégtévő önfeláldozásával oly valódi értelemben engedtetett el, mint a rabszolgák uraikkal szemben fennálló adóssága, hogy az evangélium mennyei tartalmát olyan buzgó odaadással élték meg, amelyen hévvel igyekeztek antik dekrétumok világi és valóságos evangéliák méltó fogadására és betartására tanítani a római és görög világ polgárait, hogy a Jézusban egyesültek époly elpecsételtjei lettek az ő mennyei életének, mint a szolgát ura szolgálataira kötelezte a testére égetett pecsét, — a keresztség által — mint Pál apostol kifejti — beoltattak a Jézus testébe és sorsába, akárcsak a pogány mysteriumok követői; az úrvacsorában való részesülés által birtokosai lettek a mennyei eledelnek és italnak százszor jobban, mint a Serapis-asztal élvezői ez isten nyújtotta szellemi javaknak és hogy végül az első keresztyén kultusz az egykorú világ üres, tartalmatlan, csupa sablonszerű császárimádásával szemben a Jézuskultusz benső ideális erejére épült fel s a Jézuson keresztül az Istennel való közvetlen összeköttetésből akarta elérni, megnyerni a földi élet megszentelődését, az ideállal való egy színvonalra emelését. Apostolok és evangélisták hitűsége, az igazság szolgálatában leélt küzdelmes élete, az első keresztyéneket önmagában egyesítő anyaszentegyház fejlődése, virágzása, év-

GEBAUER KÁROLY ÉS TÁRSA

ELSŐ DEBRECENI TEMETKEZÉSI INTÉZET. — (KOSSUTH-UTCA 2-IK SZÁM.)

Debrecen sz. kir. város legrégebbi temetkezési vállalata. Alapított 1868. évben.

Elvállal temetések rendezését Debrecenben, valamint az ország bármely részében, a legmagasabb kivánalmaknak megfelelő kivitelben.

Kegyeltteljes pontossággal végez exhumálást, huila szállítást minden országból vagy a határ bármely részéből, előre megállapított legszolidabb árak mellett.

Állandó gyári raktár:

Minden kivitelű érc, fa, selyem, bársony, bronzirozott és fényezett koporsókból, dús választék művirág és érc koszorúkból.

Sürgőny cím: Gebauer temetkezési Intézet Debrecen.

Telefon: nappal 103-ik szám, éjjel 60 szám.

Temetések megrendelése éjjel is elfogadtatik.

századok folyamán terebélyes fává növekedése s a belőle kisugárzó áldásos és jótékony erő, a kulturának védő szárnyai alatti megizmosodása, a küzdő, verejtékező embernek igazi nemes életörömmel való ellátása az útmutatói a keresztyéni elvi ideálnak a gyakorlatban való megvalósulására.

És napjaink forrongó, hánykolódó létharcaiban is az igazság feltörő ereje, az erkölcs kötelező uralma, a szív megbocsátó jósága, a köz érdeke mellett az egyéni érdekek háttérbe szorítása, a hűség, becsületesség, a komoly munka jutalma, embertársainak segítése, nagy dolgokért síkra szállás, a családért való önfeláldozó fáradozás: a letagadhatatlan hirdetői annak a ténynek, hogy a keresztyéni ideál elv *él* és gyakorlati érvényesülést keres az életben.

Csak hogy jelenkori uralma már nehezebb, mint az első idők hiterősségéből fakadó megnyilvánulásáé. Ma már új világboldogító eszmék is létezési jogosultságot kérnek mellette s nagy részben az ő átvett szellemi tartalmával, vagy a dolgoknak új magyarázatával igyekeznek maguknak propagandát csinálni. Amily mértékben sikerül aztán megingatniok, vagy legalább is elhomályosítaniok a keresztyéni elvi ideál egyedül idvezítő és tökéletes voltát, époly mértékben befolyásolják annak életfolytatási nyilvánulását is. A védekezés szüksége okozza aztán, hogy a keresztyéni ideál minkét oldali megalapozására hivatott részről a legerőteljesebb munka foly s míg az elvi ideál évszázados fejlődés öröksége rendjén kiépítetik legyőzhetetlen *világnézet*té, addig a *második* siker biztosítására állandó *épitő*, *buzdító* és *tanító* munkásság fordítatik s az egyénen túl a *közösség* formálása is fő-fő gondosság tárgya.

A küzdelem igen elkeseredett és fájó sebeket ejtő, de a keresztyéni ideál örök isteni eredete és belső ereje a diadalt már előre is biztossá teszi s a világot kisebb-nagyobb kizökkenéssel afelé a cél felé engedi haladni, melyet a Végetlen Bölcsesség szent előrelátása és változhatatlan akarata tüzött ki elibe.

Dr. Varga Zsigmond.

Formátlanságok.

Egyházi közigazgatási szervezetünk kialakulása s a kialakulás fejlesztése óta teljességgel nincsenek tisztázva kellően azok a formák, amelyekhez eljárásainkban alkalmazkodnunk kellene. Érzem, hogy nem jogász ésszel nehezen tudom kifejezni azt, amit tulajdonképpen mondani akarnék, ami miatt peçig, úgy érzem és tapasztalom, némi bizonytalanságban szenvedünk. Kérvényeinkkel, panaszainkkal, felterjesztéseinkkel nem tudjuk megtalálni azt a vonalat, melyen haladnunk kellene, ha különben a köteles formák közt akarunk mozogni. Ebben a tekintetben, úgy látszik, még egyik-másik egyházi hatóságunk is ingadozó talajon áll s a kormányzata alatt állókkal szemben sem követeli meg mindenkor szorosán a formás eljárás lépcsőjén való haladást. Magyarok vagyunk, s ha nagy bajban vagyunk, egyenesen a királyhoz folyamodunk, közvetlenül onnan várván igazságosnak tartott ügyünk diadalát.

Ha valamelyik lelkész-választás eredménye a közönség egy részének teljességgel nem tetszik: egész deputáció ül vonatra mindkét nemű renden levőkből s meg sem áll a csoport, csak a püspök ajtója előtt, ahol is a deputáció szónoka többé-kevésbé sikerült dikcióban adja elő a „nép“ óhaját. Hogy a törvény micsoda szabványokat állít fel, amelyek a választás ellen emelhető panaszok elintézésének módját írják körül: arról az atyafiak nem akarnak tudni.

Ha valaki nem bocsátható pályázatra a megürült lelkészi állomásra, — bizonyára egy kis kilincselés következtében — indul a deputáció, ismét nem áll meg a püspöki ajtóig, ahol aztán kiönti szíve érzelmeit, úgy, ahogy azt belé diktálta az alkalom. Hogy a püspök első öre a törvénynek: arra nekik semmi gondjuk. Ercessze hozzájuk papnak az ő kedveltjüket, ha nincs is meg még a kvalifikációja, különben nem állnak jót semmiről.

Kenyér- és érzelmi kérdésekről lévén szó, az egyháziigazgatás kereteiben járatlan közönségnek ez a tévedése még megbocsátható. Végtére is a nagy tekintéllyel rendelkező püspök jótékony befolyást tud gyakorolni a háborgó lelkekre s csak tudtommal is, csupán a legutóbbi 4—5 év alatt sok esetben

Kifoszthatlan alamizsna-persely.

Sem feltörni, sem bármilyen módon az ezüst-, vagy papírpéret belőle kiszedni nem lehet. (Szabacalmazva.)

Falra vagy asztalra erősíthető, vaslemezéből, nagyon erős kivitelben, Wertheim zárral, két kulccsal, tölgyfa színre festve és fényezve. 25 cm. magas, 20 cm. széles, 14 cm. mély, súlya 4-40 kilogramm.

Ára osomagolással 32 korona.

Gyártja:

Jurisics Márton harangöntő és harangfelszerelő

BUDAPEST, VI. KERÜLET, RÓZSA-UTCA 51-53. SZÁM.

esillapító hatásának bizonyult a főpásztori információ, a lelkekre beszélés.

Kedvetlenebbül s visszásabban mutat azonban az egyház szervezetében élő hivatali állások részéről jelentkező formátlanság.

A lelkész a gondjaira bízott egyház ügyének intézésében nagyokat ugrik az illetékes fórumok mellőzésével. Püspökével a legtöbb lelkész közvetlenül szeret levelezésbe bocsátkozni. Csak mellékesen, de mégis kénytelenek vagyunk megjegyezni, hogy sokan még azt sem tartják szem előtt, hogy amikor az espereshez vagy a püspökhöz folyamodnak: nagyon üzleti ízű, ha tiszteletteljes megszólítás helyett csak úgy oda vetik a sokszor elhanyagolt vonású titulust: „az esperesi hivatalnak“, „a püspöki hivatalnak“. Aztán lezárják a „levelet“: „tisztelettel“. Távol áll tőlem, hogy mélységes megalázkodást tartanék szükségesnek az ilyen alkalommal, de azt nem vitatja el tőlem senki, hogy akit én állása után írásomban tiszteletteljesen megszólítok: ahhoz nagyobb bizodalommal közelítek, mintha a megszólítás helyett a kalmárvilágtól kölcsönzött formát tanulom el.

Formátlanságnak kell bélyegeznem azt az elítélendő módot, mely az önérzettől sokszor erősen duzzadt, s mely nem kér, csak követel, kötelességet nem ismer, csak jogot.

Formátlanság az is, amikor valaki a röviden megírható dolgot a mondatok bő levében adja elő, nem gondolván meg, hogy akinek évenként több ezer ilyen írást kell átolvasnia, annak nem kellene a drága idejét a bőbeszédűséggel megrabolni.

Az már csak a végén áll a formátlanságoknak, amikor valaki sorait olvashatatlan, vagy legalább is igen nehezen olvasható vonásokkal írja meg, s ráadásul előkelő affektanciával olyan manupropriát kanyarít az írás alá, hogy ember legyen, aki kibetűzi. Aztán sokszor csak az előnév pingálódik le. A címzett találja ki, hogy az aláíró kinek keresztelték. Pedig hát nem minden ember Hindenburg vagy Mackensen,

akiknek nevét akármilyen krix-krax vonásokból ki tudjuk sillabizálni.

Am a formák megtartása körül ezek még csak aprószeres vétségek. Nagyobbak ezeknél azok, amelyeket fórumainkkal való érintkezéseink rendjén el szoktunk követni. Tegyük a szívünkre a kezünket s valljuk be, hogy a különböző segélyekért való folyamodgatás alkalmával esperesünkkel, püspökünkkel szóba se szeretünk állani. Mentünk egyenesen a konventhez, sőt még ott se állottunk meg, hanem haladtunk egészen az előadó urakig.

A visszasságoknak, hatásköri túllépéseknek egész sorozata fejlődött így ki, amelyeknek a vége az lett, hogy sok jogos igény egészen illetéktelen helyen nyert eléggé illetéktelen, a felektől sehogy se óhajtott el- látást. Igen nagy fontosságú ügyek kerültek tárgyalás alá esperes és püspök mellőzésével, az ő hátok megett. Ott, legalól azt hitték igen sokan, hogy ez a csak konverszálas értékével bíró érintkezés a sikert nagyobb mértékben fogja biztosítani. A minden hatósági jogkör nélkül szükölködő címzettek pedig felültek a megtiszteltetésnek, egészen bele találták magukat a trónusba, dirigáltak, rendelkeztek, folyósítottak, felfüggesztettek, tanácsokat osztogattak, elutasítottak és visszautasítottak, és Isten tudná csak, hogy még mit nem eselekedtek. A t. c. közönségnek pedig tűrnie kellett. Pisszenni sem lehetett, mert kérvényök várt az elintézésre, amelynek a sorsát pedig nagyra- nőtt apró hatalmasságok kezében képzelték. Csak aztán, amikor nem jól hangzott az ukáz: akkor szokott a t. c. publikum kapkodni s keresni a módját annak, hogy a komoly veszedelem elháríttassék.

Mindezek sehogy sincsenek rendjén. S ha már beismertük s reá jöttünk arra, hogy megtévesztő járatlanságunk miatt, a köteles formák közt való haladás mellőzése következtében rövidséget szenvedtünk: illeszkedjünk a törvényes formák keretei közé, onnan semmiféle bizalmaskodás ki ne csábítson, és ki ne zökkentsen bennünket. Aztán kérjük felsőbb

Harmonium, Hegedűk, Tárogatók

és a többi hangszereket általánosan elismerve legjobban szállít

Magyarország legnagyobb hangszergyára, Stowasser J.

csász. és kir. udvari szállító, színházak, zeneakadémiák, iskolák és a hadseregszállítója, a RÁKÓCZITÁROGATÓ feltalálója,

BUDAPEST

II. LÁNCID-UTCA 5. SZÁM.
GYÁR: ÖNTŐHÁZ-UTCA 3. SZ.

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

Régi hangszerek vétele és becserélése. 0000

ÁRJEJYZÉK minden egyes hangszerről külön küldetik.

hatóságainkat is, hogy minden kísérletet, mely a szabályszerű eljárás mellőztével próbál szerencsét, utasítsanak el, megfelelő útbaigazítással. Az illetéktelen beavatkozásoktól — a kérdésnek felszínre hozatalával — bizonyára készen lesznek fórumaink megoltalmazni bennünket. Az aféle kísérletezésnek pedig, mely legfőbb egyházi méltóságunkra is mintegy reá ír, vége lesz, mihelyt a konfidenskedők leckét kapnak az illendőség tudományából.

Az írásos felterjesztések formáságainak könnyű tudományába pedig vezesse belé már az iskola falai között ifjú papnövendékeinket a lelkészképző intézet gondoskodása. Ugy tartjuk, hogy ezzel missziót fog teljesíteni.

Gamma.

Konventi előadói állás.

II.

A valódi zsinat-presbiteri egyház-alkotmány szerint az egyházi hatóságok megbízatásukat végsőfokon a presbiteriumoktól nyerik, így, habár közvetve is, állandóan a presbiteriumok ellenőrzése alatt állanak; ugyanezen egyházalkotmány szerint az egyes egyházi alakulatok tagjai megbízatásának is meghatározott időtartamra kellene szólnia, a lelkészt kivéve. Tudjuk, hogy a zsinat-presbiteri egyházalkotmánynak ezek a követelése a magyar református egyházalkotmányban nincsenek következetesen keresztülvéve. Így a felsőbb egyházi hatóságok tagjai sorában idevonatkozó megbízás nélkül ott találjuk az alacsonyabb fokú egyházi hatóságok főbb tisztviselőit. Ugyancsak itt találjuk az életfogytiglan választott tisztviselőket, ha nem is mindenkor föltétlenül, (így az egyházmegyei tisztviselőknél és az egyházkerületi jegyzőknél és tanácsbíráknál), de eddig föltétlenül a püspökökre és főgondnokokra nézve, mint akiket életfogytiglan választunk.

A zsinat-presbiteri egyházalkotmányból következnék az is, hogy az egyházhatóságok tisztviselői szintén a presbiteriumok által választatnának meghatározott időtartamra. Föltétlenül a presbiteriumoknak kellene választani az egyházmegyei, egyházkerületi, konventi és zsinati jegyzőket, a konventi előadót és ügyészt.

Igaz, hogy a konvent egész szervezetében, összállításában is alig illeszthető bele a zsinat-presbiteri egyházalkotmány keretébe. Alkotó tagjai idevonatkozó megbízatásukat nem a presbiteriumoktól kapják. A tagok egyharmada hivatalból örökös tag (püspökök, főgondnokok). Pedig a konvent, zsinat nem léte idején ma a református egyház legfőbb hatósága.

A zsinat-presbiteri egyházalkotmány szerint az egyházban egyetlen ember nem lehet hatóság, egy ember egyházi hatalmat nem gyakorolhat, mint pl. a katolikus püspök. Sőt a magyar református egyházalkotmány különlegessége gyanánt még az egyházi gyűlések vezetését is két elnök látja el. A konvent ugyan itt is kivétel, mert itt a gyűléseket a hivatalára nézve legidősebb főgondnok vezeti. E tekintetben ugyan a zsinat-presbiteri egyházalkotmánytól nálunk általános az eltérés, mert a zsinat-presbiteri egyházalkotmány szerint az elnököket maguknak az egyes egyházi hatóságoknak kellene időről-időre választani.

Az előadottak mutatják, hogy a konvent jelen alakjában a magyar református egyházalkotmányban ezt a zsinat-presbiteri elvekhez szabva csökevény valami. Mert tagjait a valódi zsinat-presbiteri elvek szerint a zsinatnak kellene választania, vagy ha a zsinati tagok megbízatása helyesebben csak a gyűlések tartamára szólna, az egyes presbiteriumoknak.

Mivel azonban a konvent a jelen alakjában a zsinat-presbiteri elvekkel ellentétben meg van, él és uralkodik, számolnunk kell vele. Ez alkalommal az előadói állással kapcsolatban.

Tudjuk mi célból és milyen körülmények között történt ennek az állásnak „ad personam” szervezése. Föl kell sorolnunk, milyen ügyek intézését bírták erre az „egy” emberre. Az 1908 április 24-iki konventi gyűlésen 82. szám alatt megerősített szabályzat a konventi előadó teendőire nézve az 1. §. a) pontjában így szól: „Az egyházi törvények s különösen az I. t.-c. 75. és 76. §-ai, a III. t.-c. 12. §-a, az V. t.-c. 26., 29. és 55. §-ai, a VI. t.-c. 120. §-a és a VIII. t.-c. által az egyetemes konvent jog- és hatáskörébe utalt s ülési határozattal vagy elnökileg elintézendő ügyeket nyilvántartja, elintézésre előkészíti, *határozati javaslattal* ellátja; a hozott határozatok végrehajtása iránt adandó megbízásokat és az ezekkel kapcsolatos, valamint az ülések és az elnökség által kijelölt teendőket teljesíti”.

Ha a fentebbiek szerint elolvassuk az egyházi törvények hivatkozott §§-ait, azt látjuk, hogy a valóságban az egész magyarországi református egyház ügyeinek intézése egy ember kezébe van letéve: aki nem más, mint a konventi előadó. Ő intézi az elnöki titkári, adóügyi, lelkészi nyugdíj- és gyámintézeti, közalapi missziói, amerikai ref. egyházi, tőkesegély, segédlelkészek fizetésére folyósított államsegély elszámolási ügyeket; szerkeszti a konvent jegyzőkönyveit. Előkészíti a zsinatot. Előadói, illetve határozati javaslatait a szakbizottságok javaslataitól függetlenül, azok javaslatai megemlítésének kötelezettsége nélkül, teheti és teszi meg. Érthetetlen ezek után az, mit akar még a konvent jegyzőivel és szak-

bizottságaival? Ha a konventi előadó szerkeszti a tárgysorozatot, állítja össze a gyűlések határozatát, ugyanazokat rendezi sajtó alá, mi dolguk vagy szerepük van még a jegyzőknek?

A legfőbb baj azonban mégis az, hogy az egyetemes egyház ügyeit ma egy ember intézi, aki tisztességét életfogytiglan viseli, aki megbízatását nem egyházalkotmányunk alapelveinek megfelelően nyerte vagyis a reáruházott hatalmat nem a presbitériumok megbízása alapján gyakorolja.

Ha a konventi előadó teendőit vizsgáljuk, azokat két csoportra oszthatjuk. Először olyanokra, amelyeknek intézését minden különösebb sérelem nélkül bízhatja minden egyházi hatóság saját maga választotta tisztviselőire. Rábízhatja a konvent is hivatalnokaira irodája vezetését, épületének felügyeletét; semmi esetre sem teheti azonban ezt azokkal az ügyekkel, amelyek végső fokon az egyetemes egyház legfontosabb ügyei. Így semmi körülmények között nem szabad egy emberre bízni oly ügyek határozati javaslata ellátását, mint egyházak segélykérvényei, kerületi felterjesztések, adóügyek, amelyek föltétlenül bizottsági elbírálást igényelnek és megbízatásukat a konventet választó egyházi alakulattól (egyházkerület) nyert egyének véleményezése alá bocsátandók.

Még érdekesebb kontroverzia támadhat a jelenlegi állapotból, ha a konventi előadó, mondjuk, valamelyik egyházkerület tagja is, mint jelenleg, amikor a konventi előadónak módjában van a kerületi határozattal ellentétes felfogását a konventen közönséges hivatalos ténykedésével határozattá emeltetni. Mindenkinek érezni kell azt, hogy ez így felemás állapot és sokáig tűrhetetlen.

Mi lenne tehát a helyzet szanalása? Véleményünk szerint a konventi előadói állást jelenlegi jogkörével meg kell szüntetni. A középponti iroda vezetésére állítson a konvent egy irodavezetőt, kit bízson meg háznagyi teendőkkel is. Az egyes szakbizottságok javaslatait referálják azok jegyzői, vagy a konvent jegyzői, de a javaslatokat mindenkor az illetékes bizottságok hozzák meg. Ha már konvent van, legyen konvent, s ne nőjön a konvent fölé a konventi előadó.

*
Tarnóczy Lajos.

Kiadtuk ezen cikket tekintettel arra, hogy az előbbi számban közölt első résztől eltérőleg az ügy nem személyi, hanem tárgyi oldalával foglalkozik s így megközelíti lapunk azon álláspontját, amely a személyeskedést irányzatával sem összeegyeztetőnek, sem a köz érdekében célra vezetőnek nem tartja. A konventi előadói állás ügye már oly sok irányban, oly különböző szempontból nyert megvilágítást, hogy

az arra vonatkozó további, esetleg beküldendő közlemények kiadását lapunkban most már feleslegesnek tartjuk.

H. szerk.

„A nyugdíjintézet érdekeinek megóvása“.

Ha Hombár Mihály, a Borsszem Jankó speciálitása fedezi fel ötletekben gazdag elméjének a tárházában azt a kitéltet, melyet cikkünk címéül kellett oda illesztenünk: nem csudálkoznám rajta. De ez nem a Hombár Mihály remeke. Erre az az araszos hosszúságú címmel felruházott hatalom nyeri a privilegiumot, amelynek a valódi nevét így kölcsönözzük át a konventi szótárból, hogy „Az országos református lelkészi nyugdíj- és özvegy-árva gyámintézet t. végrehajtó bizottsága“. Ott hagytuk a t. betűt is, mert hiszen a konventi iroda magamagának így nyomatja a blankettákat, sérelmet tehát ne kövessünk el senkin.

Megtaláljuk pedig ezt a szép kitéltet a Magyarországi Református Egyház Egyetemes Konventje 1915. évi május hó 27—29. napjain tartott ülésének a jegyzőkönyvében, a 85. lapon, felülről számítva a 10-ik sorban. Vegye elő minden lelkésztársunk ezt a jegyzőkönyvi pontot s olvassa el az 51. számú végzést eleitől-fogva végig, hol egyik valóban sorsüldözött lelkésztársunk van a szégyenpadra állítva, anélkül, hogy ő arra megszolgált volna.

A dolog abban áll, hogy köteles kíméletből itt megnevezni nem kívánt egyik lelkésztársunk, sőt mondhatjuk barátunk nyugdíjaztatni óhajtottta magát. Átlábolt szerencsésen mindazokon a tüskés drótsövény-akadályokon, amelyeket ama híres „Ügyrend“ számos és számtalan §-ai az egyházmegye és az egyházkerület territoriumán gyöngéd figyelemmel felállított. Ezek után aztán eljutott az ügye a fent nevezett hasoncímű bizottsághoz. (Már csak így nevezem, mert kisebb helyen elfér s hamarabb is leírom). Itt azonban megrekedt az ügy. A végrehajtó-bizottság ugyanis rettenetesen szíven akarván hordozni a „nyugdíjintézet érdekeit“, a birkózó artisták művészetével gáncot vetett az ügy menetének és sikerült a kérdést úgy a földhöz vágni, hogy az egyelőre elájulva került ki az egyetemes konvent kezéből. Mi a konventet nem kívánjuk hibáztatni. Ez a határozat is a rég tapasztott ösvényen jöhetett a világra. Mert meg vagyok győződve arról, hogy ha a végrehajtó-bizottság a nyugdíjba bocsátást hozza javaslatba: ugyanaz a referens a konvent ülésében is így referálja az ügyet és a mi barátunk újévtől kezdve nyugodtan léphetett volna nyugdíjas állapotba.

No, de hát a magyarországi református egyetemes egyház lelkészi kara nem azért izzadta ki azokat a milliokat a lelkészi nyugdíjintézet intézményének a megteremtésére, hogy, ha a beteg s munkaképtelen lelkész nyugdíjba kíván menni, hát az ő óhajta teljesüljön. A nyugdíjintézet érdekét védeni kell! Ez a jelszó! A legújabb jelszó. Ez a fő! In hoc signo vinces!

Hát valóban fogni kell az embernek a pennáját, hogy túl ne lépje megérdemelt kifejezések használatával azt a határt, amelynek figyelembe vételére pedig a végrehajtóbizottság aligha érdemes. A végrehajtó (rettenetes név minden alakban) bizottság jogorvoslattal él. Görösös kezekkel kapaszkodik belé az Egyházi törvények VII. cikke 13-ik §-ának 3-ik bekezdése eléggé rugalmas szavaiba: „a nyugdíjintézet érdekeinek megóvása szempontjából az egyetemes konvent teljes ülése elé terjesztve jogorvoslattal él”. A konvent aztán hogyan tenne másként, mint ahogyan neki praescribálfatik? A törvény ugyan nem mondja egy szóval sem, hogy miben áll az a jogorvoslat s hogy él azzal a végrehajtóbizottság, hogy egészségére válják? De a konvent haladt a vezető javaslaton s szükségesnek találta a bírósági ítéletek alapját képező orvosi véleményeknek felülvizsgálását, amit majd a végrehajtóbizottság fog kieszközölni a belügyminiszterium közegészségügyi osztályánál.

Boncolgassuk egy kicsit ezt a dolgot. Az egyházmegyei bíróság idevonatkozó ítéletét az egyházkerületi bíróság megerősítette s a vétkeesség megállapítását és büntetés kiszabását beszámíthatatlanság okából mellőzte, de a nyugdíjba való bocsátást munkaképtelenség címén kimondotta.

A végrehajtó bizottság azonban onnan a távolból, a magas polcra jobban ismeri a környüállásokat. A munkaképtelenség fennállását kétségbe vonja. Kétségbe vonja pedig két orvosi tekintély megállapítása után, kétségbevonja, amikor arról azok, akik közvetlenül ismerik a meghurcolt lelkészt: meg vannak győződve. Meggyőződésüket közvetlen tapasztalatukra fektetik. Csak nagy hatalom az a végrehajtó bizottság, amelyik két bizottság határozatának, akkor, amikor neki jól esik (s mikor ne esnék jól?), füttyöl... Tehát jogorvoslattal él, hogy a nyugdíjintézet érdekeit megvédje.

Ugyan kérem, tisztelt végrehajtóbizottság, fel tudja-e tenni egy egyházmegyei nyugdíjintézeti bizottságról azt, hogy az olyan táglelkiismeretű volna, élén az érintetlen lelkiismeretű esperesével, hogy egy munkaképes lelkészt munkaképtelennek ismerne? Illik-e dezavualni akarni egy egyházkerületi nyugdíjintézeti bizottságot, élén az ő tiszta fehérlelkű püspökével, hogy mintha az elég merész volna a munka-

képes lelkészre kimondani a munkaképtelenséget? Itt jár, itt él közöttünk ez a számmivaló lelkésztársunk, kit az élet ezer bajai sújtottak, ki az anyagi zavarokba immár belé füllad, kit a bajokba, az orvosi vélemény szerint is az ítélőképesség hanyatlása sodort. Itt bolyong évek óta s keresi a szabadulást, a menekülést az őt fojtogató hinárból s midőn a nyugdíjba lépés volna még egyedül arra hivatva, hogy szerencsétlen életének más irányt adhasson: jön a „jogorvoslat”, s készül a szerencsétlen embert kijogorvosolni, akár a világból. Neki tán az izlett volna, hogy a beszámíthatóság állapíttassék meg s ezen az okon akolbolíttassék ki a delinkvens a papi statusból? Így aztán a befizetett több száz s tán ezren is felül álló nyugdíj-járulék oda vesszen? Nyugdíj ne engedélyeztessék? No, így csakugyan meg lenne óva a nyugdíjintézet érdeke. Szinte kár is emél az esetről megállani. Húzzunk még egy rakás lelkésznek fegyelmet a nyakába, különösen azoknak, akiknek megparancsolta volt valamikor tanács alakjában az előadó úr, hogy dologi tandijkárpótlásért folyamodjanak, de tán nem folyamodtak, de tán kérelmeket a közigazgatási bizottság már a limine elutasította, s így a miniszteriumig nem is juthatott el a kérvényök s épen azért miniszteri végzést hat vagy hét számjegyű jelzéssel nem tudnak felmutatni, rajta! fosszuk meg ezeket állásaiktól s mekkora spórolás lesz a következménye a nyugdíjintézet számára!

A szívek és vesék titkait kifürkészni nem mindig lehet. Sejtteni azonban lehet. Semmi gyönyörűségem nem lesz benne, ha a szeg fejére találtam is ütni. Lássuk csak. A végrehajtó-bizottság talán úgy gondolja, hogy az orvosi bizonyítványok alapján megállapíthatja, hogy ante hoc sex menses, vagy akkor, amikor a mi barátunk alkoholista volt. De jól jegyezzük meg, hogy csak volt. Ez meglehet. De az is tény, hogy évek sora óta immár a legmértékletesebb életet éli. No, de hát mivel in ultima analisi mégis csak az italozás okozta a bajt: óvjuk meg a nyugdíjintézet érdekeit s tagadjuk meg a nyugdíj fizetését. Szépséges theoria lenne. De hát ma már nincsen-e semmi öröm egy bünösnek a megtérésén? Ma már vesszen még az is, aki újjá született? Mert hogy a mi szerencsétlen barátunk a legrendesebb, legmértékletesebb életet éli, arról nemcsak hiteles bizonyítványokat tud felmutatni, de azt mint személyes ismerősei mi is igazoljuk. Ám, még ha gyógyíthatatlan alkoholista volna is: meg kell-e őt a nyugdíjjogosultságtól fosztani? Hisz ez a kór egyenlő veszélyes gyógyíthatóság szempontjából, akár az előrehaladt tudóvésszel. Rettenetes betegség, mit a büntető kodex valamennyi §-ával sem tudunk meggátolni, s csak kivételes esetben rendkívüli módon gyógyítani. A gyógyíthatatlan betegség lesz-e a köpenyeg,

amelybe a mi papi igazságszolgáltatásunk állástól, szerzett jogtól akarna megfosztani csak egy teremtettest lelkét is?

Tegyük fel azonban, hogy mindezek az okoskodások semmit érők. Még akkor is van argumentum a végrehajtó bizottság erős megítélés alá eső eljárása ellen.

Méltóztassanak visszaemlékezni azokra az időkre, amikor a lelkészi nyugdíjintézet megszervezése ellen kemény harcot vívott a közvélemény. S az ellenérvelők mint mentő angyalra mutattak reá a létesítendő lelkészi nyugdíjra, mely az imprudens, az alkoholista s egyéb emberi gyarlóságokban szenvedő lelkészekkel szemben megóvjá az anyaszentegyházat a romlástól. Mert sokszor kellett kegyelmes ítélettel oldani meg azt a kérdést, hogy az állástól való megfosztással ne tegyük földönfutóvá még bűnös lelkész-társunkat sem s ne üzzük a kétségbeesés karjai közé főként annak ártatlan családját... Az 1908. év óta sok helyen kínos vergődés közt számláltuk azt a hat évet, melynek elteltével nyugdíjba lehet kenyértől való megfosztás nélkül küldeni azokat a szerencsétleneket, kik önmaguknak s egyházuknak is csak romlására voltak már. No, ugyan szépen kiábrándulhatunk a „jogorvoslat“ után korábbi biztató reménykedésünkből.

Hogy hol és mikor áll meg a végrehajtóbizottság „jogorvoslata“ a nyugdíjintézet érdeke megóvása céljából, akár a kezünk alatti esetben, akár a még elkövetkezendőkben: azt mi kiszámítani nem tudjuk. De előre megígérhetjük, hogy gondos figyelemben fogjuk az ilyen eseteket részletelni s kellő világításban fogjuk bemutatni a közönség előtt az ilyen érdekvédelmi érdekeit. A mi szerencsétlen barátunk pedig, az ő ügyes-bajos dolgú egyházával együtt várjon keresztyéni türelemmel, míg az újabb konventi ülés ellátja az ő nyugdíj-ügyét. Bezzeg, ha szegény barátunk a sok herce-hurca után visszatál esni ama nehéz betegségbe? Magyar embertől bánatában könnyen kitelik a vigasztalásnak ez a neve. Kivált mikor ilyen viviszekció alá jut, melyen most át kellett esnie. Isten adjon neki erőt, hogy eltántorodás nélkül be tudja várni a végrehajtó-bizottság ítélettrombitájának a szavát.

Méltó kifakadásunkat azzal zárjuk be, hogy az érdekelt lelkészbarátunk cikkezésünkről előlegesen semmit se tud. Bántódása ne légyen neki azért bátor szóemelésemért.

Szenior.

A Szabad Egyetem háborús előadás sorozata.

Folyó hó 10-én d. e. tizenegy órakor nyílt meg a *Szabad Egyetem háborús előadási sorozata*, mely a közönség legteljesebb érdeklődését keltette föl. A vármegyeháza tágas díszterme színültig megtelt az előadásra előkelő hallgató közönséggel, melynek soraiban ott láttuk *Baltazár Dezső* dr. református püspököt, *Márk Endre* udvari tanácsos, polgármestert, *Nagy József* kir. tanácsos, pénzügyigazgatót, az egyetem tanárait, a középiskolák képviselőit és a debreceni társadalom több előkelő tagját nagy számmal.

(*Bernolák rektor megnyitója.*)

Az előadás-sorozatot *Bernolák Nándor* dr., az egyetem rektora lendületes beszéddel vezette be. Szükségünk van — úgymond — a *nemzetnevelésre*, amely megszünteti azokat a hibákat, amelyek nagy erényeink mellett a mai háborúban is föltűntek. Ez a gondolat volt az, amely elhatározásra bírta a magyar kormányt, hogy a nehéz időben is megnyitja az új egyetemeket és ennek a nyomán támadt a mi kötelességünk, hogy a nagyközönséggel szellemi kontaktust teremtsünk, előmozdítsuk a város kulturéletének fejlődését. Ez indított bennünket arra, hogy folytassuk a Népszerű Főiskolai Tanfolyamot, amely *Baltazár Dezső* püspök úr vezetése alatt megkezdődött.

A munka kezdetén a körülmények azt teszik kötelességünké, hogy elsősorban a *háború problémáival* foglalkozzunk. Nem helyezkedhetünk arra az álláspontra, hogy mi, akik távol maradtunk a harc színterétől, behunyjuk szemünket a háború előtt és csendesesen éljük napjainkat békés otthonunkban, hanem nekünk szinte bele kell élnünk magunkat azokba a borzalmakba, amelyek a háború színterein lefolynak, ki kell vennie kinek-kinek a maga módja szerint a részét a küzdelemből és biztosítani kell a diadalt, nemcsak a harcmezőn, hanem itthon a kultúra terén is. Ezért kell megismerkednünk a háború tanúságaival, tapasztalataival. Iparkodni fogunk, hogy rendszeres tanítás útján közöljük azokat az ismereteket, amelyeknek terjesztése a kötelességünk. Iparkodásunknak remélhetőleg lesz is visszhangja, mert amikor Debrecen az egyetemet megteremtette, gondolt arra is, hogy abból bizonyos szellemi, erkölcsi hasznot élvezzen. A tanulás a legnehezebb dolgok közé tartozik, de azok közé is egyúttal, amelyek a nemzetet szilárdá teszik. Abban a reményben, hogy ebben a munkában együtt működik az egyetem és a közönség, van szerencsém megnyitni a szabad egyetemet.

(A háború.)

Lelkes éljenzés követte a rektor ünnepélyes, emelkedett magnyitó beszédét, amely után *Pokoly* József dr. egyetemi tanár megtartotta szabad előadását *A háború* címen. Mélyenjáró filozófiai fejtegetésekben világította meg hallgatóközönsége előtt, hogy mi a háború s a történelem alapján arra a következtetésre jutott, hogy a háború az emberiség fejlődésének egyik nagyfontosságú eszköze, amely államéletet alkot és államéletet pusztít. Alapjában véve a háború az emberiségnek az életért folytatott küzdelme — nagyban, amely természetszerű és szükséges és épen ezért nem remélhető annak az eszmének a magvalósulása, amely az emberiséget egy világállamba csoportosítaná. A háborúra mindig számítani kell és erre felkészülni polgári kötelesség. Magyarországon az irtózatosságot mutatja, hogy nem készültünk a háborúra, már tudniillik abban az értelemben, hogy a magyar állam nem nevelte a nemzetet úgy, hogy annak minden egyes tagjában kifejlődött volna az a tudat, hogy a háborúban minden egyes egyén életéről és haláláról van szó, mindenkinek kötelessége a közösség és ilyenkor önzésnek, vagyönhajzásnak helye nincs. Németország a francia háború óta erre nevelte a nemzetet és ezt az iskolát kell követnie a mi társadalmunknak is.

A hallgatóság, amely mindvégig nagy figyelemmel hallgatta az előadást, lelkesen megtapsolta és megéljenezte az előadót.

(A háború és a jogrend.)

Ezután *Kiss Géza* dr. egyetemi tanár tartott előadást *A háború és a jogrend* címen. Közvetlen, könnyed stílusú előadásban azt fejtette ki, hogy az állami belső jogrend a háborúban is fennáll. Abból, hogy a jogrendet helyel-közzel megsértik, nem következtethető, hogy akkor már nincs jogrend. Ép így arra az álláspontra sem helyezkedhetünk, hogy a mostani háborúban egyes államok megsértették a nemzetközi jogot, tehát nincs nemzetközi jog, mert épen maguk az államok bizonyítják, hogy van, amikor a jogsértő eljárásukat helyesnek igyekeznek kimutatni, persze, mindegyik a maga igazának javára magyarázza a szavakat. A hitszegő Olaszország sem ismeri be, hogy jogsértést követett el, hanem messzemenő buzgalmat fejt ki annak kimagyarázására, hogy az, amit tett, a szerződés szerint van és nem jogsértés. Az érveléseket persze épp oly könnyű pozdorjává verni, mint ahogy Isten segítségével az olasz hadsereget is azzá fogjuk verni. A jogrend tehát fennáll, azonban hiba van benne, a túlságos formalizmus, az, hogy logikai értelmébe bele lehet kapaszkodni, a jogérzettel keveset törődik.

Ezért reformra van szükség, amely beleviszi a jogrendbe az erkölcsi és jogérzetet. Ennek a reformnak kell bekövetkeznie a nemzetközi jogrendben is, amely irányzatot mi már most is követjük a nemzetközi jogban e háborúban.

A közönség osztatlan nagy tetszéssel fogadta a kiváló előadást.

Folyó hó 13-án, szerdán este hat órakor volt a vármegyeháza nagytermében a második háborús előadás, amelyen *Kovács Gábor* dr. egyetemi tanár értekezett *a háború közgazdasági okairól és hatásairól*.

Az előadó tanár a következőkben foglalta össze előadásának vázlatát:

I. A Szerbiának szóló hadüzenet nem oka a mai világháborúnak. Csak a háborút közvetlenül megelőző esemény. Mélyebb ok a közgazdasági fejlődés. A gazdaság és a háború sokszor kapcsolatos történelmi kategória. A háború jövedelemmegosztási funkciója. Kapitalisztikus fejlődés és a háború. Példák az utolsó 20 év háborúiból. Angol-búr, orosz-japán, olasz-török, balkán-háború. A világháború bevezetője: a marokkói kérdés. Ennek kiújulása. A kapitalisztikus fejlődés Nagy-Britanniában és a Németbirodalomban. A bankokrácia. A védővamos elzárkózás. A kartelluralom. A háború szükségszerűsége Nagy-Britannia és a Németbirodalom között.

II. A világháború közgazdasági és állampénzügyi kérdései. A pénzügyi mobilizáció. A hadikölcsönök. A jegybankok szerepe. A háború átalakító hatása a közgazdaságra. A pénz és a valuta kérdése. A mezőgazdasági és az ipari termelés. A fogyasztás aktuális problémái. A középponti hatalmak háború utáni gazdasági közeledése egymáshoz: a német-osztrák-magyar vámszövetség.

Az élvezetes, szép előadást nagyszámú közönség hallgatta végig.

Vinceze Sándor.**Lélektan' megjegyzések életéből.**

Azt mondják, hogy az ember, ha a csapás alatt sir, hamarabb könnyebbül, enyhül fájdalmától, mintha könnytelen hordozza bánatát és én mégis olyan nehéz szívvel ülök mindig asztalhoz, valahányszor *Vinceze Sándorra* emlékezem. Pedig én sokat sírok. De nem tudok tiszta megkülönböztetést tenni, hogy az én derék, jó barátomon sírok-e, vagy magamon, mikor az ember a koporsónál is mindig magára gondol.

A szenvedéseket, a testet-lelket összetörő megpróbáltatásokat, a szerencsétlenségeket mindig úgy tekintem, mint Isten gondviselésének nevelő eszközeit, melyekkel az embert közelebb viszi az élet el-

rejtett igazságaihoz, melyek a lélek legmélyén fekszenek. „Soha sem vagyunk bensőségebben önmagunké, mint egy jóvá nem tehető katasztrófa után“. (Maeterlinck.) Mert minél nagyobb a szerencsétlenség, mely megfosztja a lélek világhoz kapcsolódó s annak elményeiből felépülő tudatos tartalmát megejtő, igéző, az ember egész lényét teljesen hatalma alá kerítő, lebilincselő erejétől, annál távolabb esik az ember a külső világtól s merül alá titokzatos lényének sajátos belső világába, hol a lélek tudattalan mélységeiben újra megtalálja önmagát, ártatlan, hamvas gyermeki lelkét és ajkán keresztül előtörnek a gyermeki lélek őseredeti sajátságai: az *őszinteség és igazság*. A nagy szenvedők valamennyien őszinték, mint a gyermek és szavaik, ha nem fedik is az abszolút igazságot, de mindig megtapasztalt, a lélek legmélyén termett, átélt valóságok.

Ilyen befelcélező, a lélek tudattalan mélységeiben keresgélő, mély lelki életet élnek, akár a nagy szenvedők: a költők, a művészek, a tudósok. — Alkotásaik öntudatosak, de ott dolgoznak a lélek legmélyén, mint a szenvedők, hol a gyermekélet kristálytiszta vizeiben újra, meg újra megfürdenek s gyermekek maradnak, bárha aggok is és egész életen át letörölhetetlenül magukon hordják a gyermeki lélek két őseredeti vonását: *őszinték és igazak*. De a nagy árat ők is lefizetik: egész életük a pokoljárás rettenetes kinjaiban ég el, mert az élet lényegének megfelelő életfolytatáshoz a „*kínszenvedés és könnyek*“ útja visz. Míg csodálatos a felfedezés, de lélektanilag mennyire igaz, hogy a lélek őseredeti lényegéhez hűséges megmaradásban a szenvedők és a költők, művészek összetalálkoznak, mert *nincs igaz lelki élet szenvedés nélkül és nincs valódi szenvedés érző lélek nélkül*. „Mi a költő? Olyan teremtmény, akit természet szenvedélyes pillanatban mélységesen fájdalmas mosollyal hozott... Ha elfogy ereje, úgy szomorú dalba kezd, mint gyászszalagos kalitkába zárt, szomorú fülemile. A költészet ez a panaszhang s a költők ezek a szerencsétlenek“. (Námik Kemál Bej. L. Vincze Frigyes dr.: Námik Kemál Bej és az új török hagyományok.)

*

Őt egész életén keresztül végig kísérte ez az embertragédia, amelyben — csodálatos! — életünk eudémoniája van: mélyen érzett, hogy szenvedjen és szenvedett, hogy igazán éljen. Érthetetlen érzetlensége a világ eseményeivel, dolgaival szemben, melynek azonban legkisebb mozdulása is folyton szeme előtt volt, érthető lesz, ha mély vizű, hatalmas lelki életére gondolunk, melyet nem bírt kimozdítani helyéből az élet legszenvedélyesebb vihára. Az élet változásait, melyek felemelnek vagy alámerítenek,

mint a dagadó vizek, mindig lelke mélyítésére, egyénisége kialakítására használta eszközkül és minél gazdagabbá lett a belső élete általuk, annál szabadabbá lett a külső élettől maga. A világ rekedt, vásári lárájában is mindig tisztán hallotta lelkének feltörő, elkötelező, halk hangjait. A kettő között mindig úgy választott, hogy lelki világához állandóan hű maradt. Semper idem. Egyéniségének a világgal szemben való ez a szabadsága ragadta meg legnagyobb erővel lelkemet. Emberi életünk értéke lelkünkben van. Ha a világ után szaladsz, rabszolga leszel és elveszted magadat. Tökéletesen értem, Sándor, táborigi lelkészi szolgálatra behívásodkor küldött leveledben a lélekből kicsengő hangot: „*Vágyom odamenni, bár tudom, hogy lelkünk lényegére olyan egyre megy, hol vagyunk*“.

*

Ebből a gazdag, mély lelki életből fakadt a világ eseményeivel s embertársaival szemben önálló értékelése is. Mert minél mélyebben húzódik vissza az ember belső világába, annál távolabb áll a külső világtól, melyet tisztábban, teljesebben lát és annál függetlenebb embertársaitól, kikről a közvélemény befolyásolásától szabadabban, lelke egyéni megtapasztalásából alkot ítéletet. Mélyen fekvő, lélektani okai vannak annak, hogy őt a felületes lelkek, mint különcöt tekintették, holott látszólagos különködéseit intuitív éle — legsajátosabb vonásai. Befolyásolhatatlan önállóságát pályatársai, sőt legmeghittebb barátai is folyton érezték. Mennyire más, az egyházi lapjainkban közölt híradásokkal szemben milyen elletétes az ő megfigyelése a kassai kórházakban fekvő betegekről. „Vágyódva jöttem én is, bár inkább szerettem volna ott lenni, ahol az események forronganak, mint itt, ahol részint jövődő napok készülő embereivel, részint lezajlott események elmaradottjaival van dolgunk. Tagadhatatlan, hogy itt is igen érdekes és sok tekintetben értékes tapasztalatokat szerezhethetünk, ha vallási és egyházi tekintetben nem is mindig örvendetéseket. Legalább is azoknak a *jellengős* véleményeknek az igazolását nem találtam meg, hogy t. i. az ilyen nagy veszedelem közelebb hozza a lelkeket Istenhez. Ritka kivételektől eltekintve, nem lehet szó másról, mint arról, hogy — főképen a súlyos betegek — keresnek valami támaszt és vigasztalást és ezt megtalálják az egyház külsőségeiben. De itt is több a beljük nevelődött tradíció, mint az öntudatos hit és, ha gyógyulófélbe jutnak, ez is tünedezik. Annyi bizonyos mindenesetre, hogy végleges ítéletet majd csak otthon mondhatunk és majd csak évek múlva, ha a hazatértek új életét fogjuk vizsgálni“.

*

Vannak *megsejtések*, mikor az ember a lélek tudattalan mélységeiben találkozik a jövőt kinyilatkoztató istenséggel és profétával.

Ha olvassuk tovább a fent említett tárgyról okos, tárgyilagos megfigyeléseit és végül a kijelentést, mit magáról mond: „az ember szinte hajlandó hinni, hogy lelkének tudattalan hőmpölygő vize ösztönös megsejtéseiben összefolyik az abszolút Tudattal, az egyedül bölcs Isten magasságához ér“ (Bán István írja Vincze Sándor halála után küldött levelében.) és az akaratlan érintkezés folytán megnyílnak a szemek, melyek soha föl nem nyilottak s a lélek proféciát mond.

„Mindenesetre olyan téma ez, — írja tovább Kassáról küldött levelében, — melyről sokat fogunk még beszélni és írni gyűléseinken és lapjainkban. Valószínű, hogy ezekben több lesz a frázis és kegyes önámítás, mint a valóság. Én nem fogok ebbe belelegyedni, mert *szám lezártam s tollam letettem*“.

Talán megsejtetted, te hallgatag, komoly, igaz barát, hogy önkéntelen irt kijelentésedben saját életed bús proféciáját mondod!?

Őszinte voltál és mindig igaz.

*

Betegeskedése hosszú ideje alatt is mindig kaptam válságos állapotáról értesítéseket, — fogadja érte hálámat innen is az ő haláláig hűséges látogatója, Fekete István tábori lelkész úr, — most reménykeltőt, majd ismét szomorút; végre köztük az utolsót, mely állapota válságosra fordulásáról szól.

Marcangoló sejtések vérebei harapták szívemet.

Szomorú hír nyomán, betegen fekvő, jó barátot mentem látogatni és mi, kik Hódmezővásárhelyen, sőt ismeretségünk egész idején is mindig békés megértésben voltunk egymással, abban az utolsó órában melyben a lázongó lélek is megegyezésre jut embertársaival, nem értettük meg egymást; talán én késtem, talán ő sietett: megláthattam, de nem szólhattam többé vele. Borzalmasan lesóványodott és félig nyitott szemei hiába néztek rám, nem láttak. A *Lélek* pedig már nem volt jelen, hogy megsúgja neki, ott vagyok.

*

Azt mondják, hogy az ember, ha a csapás alatt sír, hamarabb könnyebbül, enyhül fájdalmától, mintha könnytelen hordozza bánatát és én mégis olyan nehéz szívvel ülök mindig asztalhoz, valahányszor Vincze Sándorra emlékezem. Pedig az olyan ember, aki annyira közvetlen közel fért zárkózott lelkéhez és szinte kebelén keresztül hallgatta szíve dobogását és lelke sóhajtozásait a halál után, mint én, — jaj, mert senki nem hiszi, de igaz, hogy az a szép, erős, hallgatag, komoly, derék ember a halál gondolatát állandóan magában hordta, —

az olyan ember vigasztalást találhat abban, hogy gondolata a halálról megvalósult és én mégis siratom, mert a szeretet nem gondolkozik, hanem emlékezik. könnyezik, sír, mert szeret.

*

Bocsáss meg, Sándor, te komoly, hallgatag, hű, igaz barát, bocsáss meg, hogy szóltam és nem hallgattam. Nem felejtettem el, tudom nagyon, mennyire halálos ellensége voltál a szavaknak, kivált a halottak felett tartott hosszú meditációknak. Az ember azt teszi, amivel megbízott és azt a helyet tölti be, amelyre rendeltetett. Por és hamu minden munkája, miként önmaga és mégis dicső méltósága az, hogy örökké él!... De a dicsőség mindenért mindig az Istené.

Ne a szavakat nézd, melyekben a bánat vigasztalást keres, de nézd a szívemet...

„Uram, Te tudod, hogy sírtam, amikor szóltam“. (Szt. Ágoston.)

Amicus.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

2232—1915. Eln. sz.

Körlevél a kebelbeli lelkészekhez.

Szeretett Lelkészársam!

Mint méltóztatik tudni, a 3. hadikölesön jegyzése rövid időn belül megnyílik. Hatalmas szövetségesünk: Németország fényesen beigazolta 12 milliárdos jegyzésével, hogy a megdöbbentően nagy idők által adott helyzetnek mennyire magaslatára tud emelkedni. Az anyagi erő arányához mértén a nemzeti segítségnyújtás munkájában nekünk, magyaroknak sem szabad a nagy német nemzettől elmaradnunk. Ha fiaink drága életükkel fizetnek a hárcmezőn, akkor a legkisebb, amit az állam-elvárhat tőlünk, az, hogy a hadviselés eszközeit rendelkezésére bocsássuk, amikor a kölcsönnyújtás valóságos haszonnal is jár a hitelezőre nézve.

Nekünk meg magyar reformátusoknak sok századok dicsőségével és szenvedésével lelkünkbe vésett szentkötelességünk meg is tenni mindent a hazáért. Hogy népünk buzgósága a hadikölesön-jegyzésben is a múlt-hoz méltóan jusson kifejezésre, nagyrészen a lelkek vezéreink, a papságon, a papság agitatórius munkásságán fordul meg. Aratásra való gabona van; mert népünk legnagyobb része olyan pénzbőséggel soha nem rendelkezett, mint most. Méltóztatassanak felvilágosítani a pénzt rejtegető tudatlanokat, hogy cselekedetük nem okos előrelátás, hanem oktalanság, ami a hazaszeretet hiányának is szomorú bizonyítéka. Az oktalanság nyilvánvaló abból, hogy ha elvesz a haza, elvesz a rejtett pénz is s ha a haza emiatt vesz el, a gyász vádja tudni fogja, hogy kiknek a fejére szálljon.

A bankok mindent elkövetnek, hogy a jegyzést minél könnyebbé tegyék. A „Magyarbank Kereskedelmi Részvénytársaság“ az Országos Református Lelkészegyesület és a Kálvineum pénzeit kezelő „Hajduböszörményi Hitelbank“-nak oly mértékben áll rendelkezésére,

hogy a lombardirozás 100%o vagyis az egész jegyzés erejéig és a bármelyik bank által nyújtható kedvezmény mértéke szerint eszközölhető legyen. Ezenkívül, hogy az említett bank a maga áldozatkészségét nyilvánvalóvá tegye, az állam által kötelezett jutalékot a Hajduböszörményi Hitelbanknak átengedi, amiből az utóbbi bank minden 10 korona jegyzés után 20 fillért a Kálvineumnak átutal; a Magyar bank pedig 5 millió jegyzésig minden 100 korona után 10 fillért; ha pedig a református egyházak és egyháztagek által a Hajduböszörményi Hitelbank utján eszközölt jegyzések az 5 milliót meghaladják, úgy ezen ötmillió, mint az azon felüli összeg után 100 koronánként 15 fillért, úgy, hogy pl. 6 millió jegyzés esetén huszonegyezer korona illetné a Kálvineumot, ami a mai drágaság idején felettébb nagy segítséget nyújtana árváinknak.

A Magyarbank mindezek felett az összeköttetés erkölcsi tartalmaért szerződészerűleg tetemes természetbeli és készpénz-segítségre kötelezte magát a legmagyarabb és leghumánusabb intézményünkkel: árvaházunkkal szemben.

A református püspökök 1915 szeptember hó 29-én tartott értekezlete a fentieket tartalmazó ajánlatot elfogadta s ez értekezletből kifolyólag kérem kedves lelkésztársaimat, hogy a hadikölesön-jegyzéseket úgy maguk, mint egyházuk, valamint egyháztageik részéről is igyekezzenek a „Hajduböszörményi Hitelbank“-nál eszközölni, amelynek felhívása rövid időn belül meg fog az egyes gyülekezetekhez küldetni.

A jegyzés ilyen egyöntetű módja mellett kifejezésre jutna a magyar református egyház egyetemének buzgó-sága, szolgálunk vele szeretett hazánkat, s szolgálunk szegény árváink javát is.

Buzgó tevékenységét kérve, vagyok — Debrecen, 1915 szept. hó 30.

Atyafiságos szeretettel
Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

4808—1915.

Nagytiszteletű Esperes Úr!

Református híveinknek rég idők óta lelki szükségletét képezte a „Téli Ujság“ és a „Protestáns Árvaházi Képes Naptár.“ Mely olvasmányok kipróbált és nívós jellegükkel, minden időben kedvenc táplálékát képezték a vallásos és mértékletes életnek. És pedig annyira, hogy a „Téli Ujság“ több mint 60.000, a „Protestáns Árvaházi Képes Naptár“ pedig 40.000 példányban került eladásra. Szomorú jelenség e számok mellett, hogy még mindég 800—900 olyan egyházközség van, hol a vezetés nemtörődömsége miatt szinte ismeretlen ezeknek fogalma, annival inkább hasznossága. Pedig bizonyos, hogy ma mindenki sokat ad a hírlapokért, a gyakran destruktív irányú háborús szenzációkért, olvasmányokért. Mind ennél bizonyosabb, hogy naptárra mindenkinek szüksége van. Amennyiben pedig a vezetők felelősek a reájok bízottak lelki életéért, lelki táplálékáért, felhívom Nagytiszteletedet, hogy a Téli Ujságot és a Protestáns Árvaházi Képes Naptárt a böles vezetése alatti egyházmegye lelkészi karának figyelmébe ajánlani és általuk oda hatni méltóztatassék, hogy nevezett olvasmányok gyülekezteink lelki szükségletei közzé lehetőleg mindenütt felvettessenek. Debrecen, 1915 október 6-án.

Atyafiságos szeretettel
Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

4809—1915.

Nagytiszteletű Esperes Úr!

A most folyó világháború, országok nemzetek létének kockázata, s e gigászi küzdelem borzalmái, s az egész világ véresre marcangolt ábrázata bizonyítja legjobban, hogy mily távol vagyunk az emberszeretet, a testvériség isteni eszményeitől. A megrendült bizalom, a kétségeskedés, a rettegés, a lemondás mostani világban kell magosra tartanunk s fennen hirdetnünk ez ideálok képét, beszédes szavait. A samaritánus munkásságnak soha sem nyílt tágabb tere, mint most. Ezt szolgálja a József kir. herceg szanatórium egyesület is, midőn széleskörű mozgalmat indít a harctéren tudóbetegséget szerzett s e miatt rokkantá vált hősök egészségének, munkaképességének visszaszerzése céljából a meglevő szanatóriumainak kibővíthetése érdekében.

Azért felhívom nagytiszteletedet, méltóztatassék a József kir. herceg szanatórium egyesület gyűjtése támogatására, amely a múltbeli gyűjtések mintájára „Csak egy virágszál“ jelszó alatt halottak napja körül rendeztetik, a böles vezetése alatti lelkészi kar figyelmének felhívásán kívül intézkedni az iránt, hogy november hó 8-ig való vasárnapok valamelyikén e gyűjtés célját hathatósan szolgáló egyházi beszédek tartassanak, s a kitett perselyek összegei november hó 12-ig Nagytiszteleted hivatalához beküldessenek, honnan november hó 15-re az egy összesített kimutatás kapcsán hivatalomhoz továbbítandók.

Az emberszeretet, a samaritánus munkásság ez akcióját ismételten becses figyelmébe ajánlva, intézkedését kérve vagyok.

Debrecen, 1915 október hó 7-én.

Atyafiságos szeretettel:
Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Az Országos Reform. Tanáregyesület elnökségétől.

15—1915/6. szám.

Mélyen tisztelt Tanárkar!
Kedves Tagtársak!

Tanáregyesületünk igazgatósága az új iskolai évben szeptember hó 26-án gyűlt össze először tanácskozássra, amely alkalommal többféle ügy került tárgyalás alá. Így a dr. Gulyás és dr. Mitrovics-féle Olvasókönyv I. kötete 3-ik kiadásának megjelenése és forgalomba hozatala. Egyesületünk kiadója, szerződésünk értelmében, haszonrészesedés címén 359 K 22 fillért fizetett be utána egyesületünk pénztárába. A református tanári status második félévi (1915. évre) létszámkimutatása a miniszteriumtól nyert s annak idején tudomására hozott értesítés ellenére csak késedelmezve, nem régen jelent meg, amikor újra megsürgettük ennek kiadását. Sajnálatosan látjuk, hogy e létszámkimutatásban állandóan fordulnak elő hibák, melyek egynémely kartársunkat anyagilag megrövidítik. Hogy e hibák eltűnjenek, arra nézve magunknak is, a lehetőségig, közre kell munkálnunk főként a tanárookra vonatkozó adatok-

nak idejében való hű és pontos beszolgáltatása által. Viszont a közoktatásügyi miniszterium közpiskolai ügyosztályánál is igyekszünk a hibák és hiányok megszüntetésére a lépéseket megtenni. — Sajnosan vette tudomásul igazgatóságunk azt is, hogy a nem állandó igazgatók nyugdíja ügyében egyetemes konventünknek egyesületünk kérvényével azonos fölterjesztését a miniszterium éppolyan ridegen elutasította, mint a mi folyamodványunkat. Hisszük, hogy jön idő, amikor e sérelmes ügyben talán nem zörgetünk hiába. Ha előbb nem lehet, a törvény revíziójakor mindenesetre orvosolni kell e sérelmet.

Egyesületünk ügykezelése, miután főjegyzője és pénztárnoka még mindig hadi szolgálatot végeznek, úgy történik, mint a múlt háborús iskolai esztendőben, t. i. a volt főjegyző és pénztárnok által. Az igazgatóság a szükséges és sürgős ügyekben intézkedik, a hatáskörébe eső előterjesztéseket és indítványokat tárgyalja és azokban, a megállapodásokhoz képest, eljárni törekszik. Így tehát az egyesület munkássága nem szünetel. Természetesen meg vannak rendes ügykezelési költségei és folyó kiadásai is. Hogy ez éven adhatunk-e ki évkönyvet, vagy lesz-e komoly szükség a kiadására, azt a további fejlemények és körülmények fogják eldönteni. De mindenesetre kérjük t. tagtársainkat, hogy a folyó tanévi tagsági díjaikat is szíveskedjenek mielőbb befizetni egyesületünk pénztárába. E célból a pénztárnok-helyettes rövid idő alatt megküldi a szokásos kimutatásokat és befizetési lapokat. Nemsokára aktuálissá válik ismét az újabb, harmadik hadikölcsön is s ebből a nagy nemzeti akcióból, mint a megelőzőkből, tekintettel a hadi célokra és országos érdekekre, egyesületünk most sem maradhat ki.

Intézkedett igazgatóságunk az egyesület múlt iskolai évi pénztári számadásának összcállításáról és megvizsgálásáról is. És, ha az évkönyv kiadása ezúttal elmarad, a számadás eredményét a vagyonskimutatással együtt körlevélben fogjuk tudatni t. tagtársainkkal.

Egyesületünk közgyűlése felett is tanácskozáva igazgatóságunk, arra a megállapodásra jutott, hogy a fenforgó körülmények között, a hadi állapot miatt azt összehívni még mindig lehetetlen. A közlekedés állandóan nehézséggel jár, a drágaság folyvást növekedik s főleg az élelmezési viszonyok annyira súlyosbodtak, hogy valamely iskolafentartó egyházközség és város vendég-látására ezidőszereint gondolkunk sem lehet. Legföljebb Budapesten lehetne tartanunk az Országos Középiskolai Tanáregyesülethez hasonló formális közgyűlést, amely azonban előreláthatólag, nagyon néptelen lenne s amelynek szükségét, a mi viszonyaink között, igazgatóságunk nem is látja. Ha azonban t. tagtársaink mégis úgy

gondolkoznának, hogy a közgyűlést a közeli időben össze lehet és kell hívnunk, kérjük, szíveskedjenek óhajtaikat hozzánk mielőbb eljuttatni. Ha a tagok vagy tanári testületek jelentékeny száma a közgyűlés megtartásának szükségessége mellett nyilatkoznak, igazgatóságunk kötelességének fogja ismerni, hogy összehívása iránt intézkedjék.

Kiváló tisztelettel és kartársi szíves üdvözléssel
Debrecen, 1915 október 5.

S. Szabó József,
alelnök, főjegyzőhelyettes.

Dóczi Imre,
elnök.

IRODALOM.

— Jánosi Zoltán háborús egyházi beszédei.

Debrecen 1915. *Hegedüs és Sándor* könyvkiadóhivatala. Ara üfzve 3 kor., kötve 5 kor. 8. r. 136 l. A háborús prédikációknak meglehetősen bővében vagyunk. A világot megrázkódtató óriási kataklisma az egyházi szónokok lelkét is forrongásba hozta. Templomainkban háborús beszédek hangzanak s irodalmunkban egymást érik a háborús prédikációk kötetei. Most Jánosi Zoltán adott ki egy kötetet „*Jöjjön el a Te országod!*” címmel. Mikor végig olvastam, a Schakespere szavai jutottak eszembe: „Hó! ez különb dal a tölbinél!” Ez megérdemli, hogy ne felületesen lapozzuk át, hanem figyelmesen áttanulmányozzuk. A kötet 18 beszédet tartalmaz. A fent jelzett, összefoglaló címmel a beszédek célját kívánja jelölni a szerző, aki az Istenországának megvalósítására törekszik „az egyénben, de főként a társadalomban.” Annak az Istenországnak a megvalósítására, mely „az Istenszeretet és az emberszeretet, az Isteni fiúság és az embertestvériség országa”. „A krisztusi, a keresztyén országtudomány és országszervezésnek alapelvét Jézus Krisztus maga állapította meg abban, hogy az Istenországában, az Istenországgá tökéletesedett emberi államban és társadalomban jogi-hatalmi különbség nincsen a polgárok között; nincsen más elsőség, hanem csak az, amely a testvéri szeretetnek szolgálatában jut kifejezésre” (8. l.). Természetesen, a testvériségnek és békességnek ezzel az országával a legnevesebb ellentétben áll a háború, főként a most dühöngő világháború, mely Jánosi erőteljes, prófétai kifejezése szerint: „irtózatossá ördögi reveláció, pokolbeli kijelentés; borzalmas kitörése az emberi romlottságnak; az emberiség szervezeti betegségének, rothasztó vérbajának, börpoklosságának undorító fekélyekben való kifakadása”. (47. l.). Epen azért a Jánosi beszédei legteljesebb mértékben háborúellenesek. A bibliát s ebben főként Jézus tanításait, a történelmet, a tapasztalatot, a tudomány különböző ágait, az emberiség nagy szellemeit, mind-mind sorakoztatja és megszólaltatja a háború ellen. A pápa békeszózatáról pl. ezt mondja; „Nem szégyelem bevallani, hogy könnyekig meghatottak a mostani áldott lelkű római pápa legújabb békeszózatának, amely a világháború évfordulójára jelent meg, a szeretet könnyeitől meleg és csillogó, gyönyörű szavai”. (98. l.) Ily módon Jánosi nem a háborút, hanem a békességet, az emberszeretetet, mint az Istenországnak legfőbb fundamentumát prédikálja, de azért azt is hirdeti, hogy „ezt a háborút, amelyet a nemzetközi

gyűlölködés és a világfegyverkezés örülete zúditott ránk, végig kell küzdenünk. Az utolsó csepp vérig, az utolsó csepp könnyig és az utolsó falat kenyérig... Jól tudjuk, miről van szó. Az édes haza sorsáról. Jól tudjuk, micsoda haza ez. Az édes hazának élethalál harca. Mi ezt a harcot végigharcoljuk, ha száz esztendeig tart is". (19—20 l.) Ez a Jánosi lángoló magyarsága, de nekünk úgy tetszik, hogy ez az utolsó csepp vérig való harc a krisztusi eszmekörbe és az Istenországának oekonomiájába aligha illeszthető be. Azonban elismerjük, hogy az ilyen beszéd ma nagyon határos és stilszerű, sőt szükséges. A Jánosi beszédeit pedig a legszivesebben ajánljuk mindenkinek. A lélek gyönyörűségét is, meríthet belőle.

Sz.

Tábori énekeskönyv. Csinos kiállítású, igazán megnyerő külsejű füzetke fekszik előttünk. Borítékját kétszeres nemzeti színű szalag-nyomás teszi tetszetőssé. Alakja kis zsebalak, szinte kínálkozik reá, hogy könnyű helyen tartsa az ember s bármikor elővhesse. A kis zsebkönyvecske teljes címe ez: „*Tábori énekeskönyv. Református katonafiaink használatára. A fontosabb zsoltár- és dicséretversek gyűjteménye. Összeállította: Uray Sándor debreceni reform. lelkész.*” — Ez a bőséges cím, mondhatni, teljesen tájékoztat az újonnan megjelent könyvecske tartalmáról és céljáról. Katonafiaink kezében sok áldott jó olvasmány forog már közkezen; az elmékedések és imádságok közé odaszúrva találunk is egy-egy énekverset. De egyöntetű, mint a cím találóan megjelöli: *Tábori énekeskönyv*, eddig még hiányzott. Ha tehát azt mondjuk, hogy ez a füzetke *hézagpótló*, akkor annak a szükségességét és használhatóságát is jellemeztük. A gyűjtemény határozottan sok körütekintéssel és szeretettel van összeállítva. Nem hiányzik belőle egy énekversecske sem, amelyet a mi szeretett s féltett katonafiaink harctéren, pihe-nőben vagy kórházakban ajkaikra vehetnek. Elismeréssel tartozunk az összeállítónak! Látszik, hogy praktikus érzéssel dolgozik. — A Tábori énekeskönyvet szeretettel ajánljuk. Örömet fogunk szerezni vele katonafiainknak. A 88 oldalra terjedő, vaskos füzet ára 36 fillér. Tömeges vételnél megfelelő kedvezmény. — Kapható a kiadó cégnél: *Hegedüs és Sándor könyvkiadóhivatala, Debrecen.*

A „*Vasárnapi Ujság*“ október 10-iki száma folytatja harctéri képeinek közlését: a mostani számban különösen a Szereth és a Strypa közötti véres harcokról közölt képek keltenek majd feltűnést. Szépirodalmi olvasmányok: Laczkó Géza és Kuprin regénye, Radó Antal verse, Szöllösi Zsigmond tárcája, cikk Zrinyi a költő haditudományi eszméiről stb. Egyéb közlemények: a budapesti új domini-kánus templom képe s a rendes heti rovatok: a háború napjai, Irodalom és művészet, Sakkjáték. Halálozás stb. — A „*Vasárnapi Ujság*“ előfizetési ára negyedévre *öt korona*, „*Világkróniká*“-val együtt

hat korona. Megrendelhető a „*Vasárnapi Ujság*“ kiadóhivatalában (Budapest, IV., Egyetem-utca 4.) Ugyanitt megrendelhető a „*Képes Néplap*“, a legolcsóbb ujság a magyar nép számára, félévre 2 kor. 40 fillér.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Lapunk szerkesztése.** Lapunk szerkesztését a következő számtól kezdve ismét felelős szerkesztőnk dr. Ferenczy Gyula veszi át. Kérem azért lapunk barátait s munkatársait, hogy minden a lap szellemi ügyeire vonatkozó közleményeket, kéziratokat a felelős szerkesztő címére (Nyomtató-utca 9. sz.) küldjenek. A magam részéről hálás köszönetemet fejezem ki mindazoknak, akik munkálkodásukkal a lap ideiglenes szerkesztésében segítségemre voltak. Debrecen, 1915 október 14. *Dr. Veress István*, h. szerkesztő.

Kiss István.

Súlyos csapás és fájdalmas veszteség érte Kiss Ferenc egyetemi tanárt, egyházkerületünk főjegyzőjét. Fia István 18 éves korában, folyó hó 9-én elhunyt. Az ifjú korai elmúlása, bár nem jött váratlanul: ma hosszas szenvedés után, amely a csendes halálos álmot megelőzte, mély bánatba ejtette a fiukat rajongásig szerető szülők lelkét. A koporsónál megtört atya szívét annyira összeforrasztotta a szenvedés ideje a korán sirba szállt ifjú ártatlan, mély tehetséget magába záró lelkületével, hogy az elválás gondolata kimondhatatlan lelki bánatot fakasztott fel. Hosszú sötét éjszakákon hányszor elűzte a szenvedés a beteg, az aggodalom az atya szeméről a jótékony álmot. Az évek múltak, csak az ifjú szenvedése nem múlt el, csak az atya aggodalma nem szűnt meg. Az ember kikutathatatlan természete úgy van alkotva, hogy a szenvedés és az aggodalom jobban összeforrasztja a lelkeket, mint az öröm és a megelégedés. A hosszasan szenvedőt, aki a halál álmára hunyta le fáradt szeméit, oly nehezen tudjuk elbocsátani a megszokott körből, ahol láttuk a beteg hervadó életét, éreztük olykor felcsillanó reményeit. Nem búcsúzunk-e el bánatos érzéssel a haldokló őstől, mikor tudjuk, hogy utána a rideg tél, a természet halála következik? Kiss István élete haldokló ősz volt, maga a reménytelenség; rövid álm, amely lassan, észrevétlenül suhant át a földi élethől az örökkévalóságba. Ifjú életének fáján sárguló levelék voltak már régóta, amelyek lassanként lehulltak az ősz hervadt leveleihez hasonlóan. Tavasz és ősz, élet és enyészet küzdöttek már nála évek óta. És most, hogy eljött újra az ősz, az enyészet nem váratott tovább magára, elvitte örökre a türelmes

szenvédőt a szülők, a testvérek mély, sokáig el nem múltó bánatára. Folyó hó 11-én, délután volt a temetése Kiss Istvánnak. A korán elhunyt ifjú temetésén megjelent az egyetemi és a főiskolai tanárokon kívül a debreceni társadalom számos előkelő tagja. A főiskolai énekkar gyászdala után dr. *Baltazár* Dezső püspök mondott szívhez szóló, könnyeket fakasztó imádságot a háznál. Majd a tanítóképző intézeti növendékek éneke után a gyászmenet megindult a Kossuth-utcai temetőbe, ahol az ősz verőfényes nap sugarai mellett hantolták el a tőlünk oly korán elköltözött Kiss Istvánt. Őszinte szívvel és lélekkel osztozunk Kiss Ferenc kartrásunk és barátunk mély gyászában s kívánunk neki Istentől vigasztalást, amelyet családjában, gyermekeiben s abban a szép munkakörben, ahová a gondviselés állította, bizonyára meg fog találni. A család a következő gyászjelentést adta ki: Kiss Ferenc és neje Szécsi Zsuzsanna, Ferenc, Sándor, László, József és Pál gyermekeik nevében is fájó szívvel jelentik, hogy édes jó fiuk Kiss István életének 18-ik évében, hosszas, nehéz szenvedés után folyó hó 9-én, déli 12 órakor az Urban elpihent. Porrészeit folyó hó 11-én, d. u. 3 órakor a Kölcsey-utcai 18. számú háznál tartandó imádság után a Kossuth-utcai temetőben adjuk át a sír nyugalmanak. Mi Atyánk! Legyen meg a te akaratod!

— **Lelkészbeiktatás.** A mezőtúri belvárosi református templomban bensőséges szép ünnepi istentisztelet volt folyó hó 3-án délelőtt. Ekkor iktatta be Győry Lajos esperes úr a felsőrézsi parochiális kör lelkészi állásába az új lelkészt, *Marjay* Károlyt. A szép számban megjelent hívőközönségnek kedves közvetlenséggel mutatta be esperes az új lelkészt, felhíván őt programbeszédje elmondására. Csendesen halkuló orgonazúgás hangjai mellett megjelent a szószéken az új lelkész fiatal, rokonszenves alakja s annyi közvetlenséggel, benső meggyőződést bizonyító nemes hévvel, a készség biztosságával tárta a gyülekezet elé azokat a gondolatokat és eszméket, melyek lelkipásztori munkájában vezetni fogják a Megváltó Jézus Krisztus nyomdokain, hogy megnyugvás és jó reménység töltötte el mindeneknek szívét-lelkét az új lelkész közöttünk leendő munkálkodása iránt. E jó reménységnek kifejezést adott nyomban esperes úr is, megértés és szeretet áldását kívánván az új lelkészre és az egész gyülekezetre. Templomozás után ünnepélyes presbiteri gyűlés volt, mely először is köszönetet mondott esperes úrnak az új lelkész beiktatásáért, majd beállította az új lelkészt az iskolaszéki elnöki székbe és megválasztotta a főgimn. igazgatótanács és gazd. bizottság tagjául. Itt is meleghangú üdvözlésben volt része az új lelkésznek. *Csomasz* Dezső az egyháztanács, a maga és távollévő

lelkésztársa nevében, *Borsos* Károly a főgimn. tanárkar, *Keckseméthy* László az elemi isk. tantestület részéről köszöntötték. *Marjay* mindegyik üdvözlésre meghatottan válaszolt és ígérte az egyház és iskolák minden dolgában leendő lelkiismeretes közreműködését. Midőn itt is tisztelettel üdvözljük, kívánjuk, hogy sok siker és a köz javára gazdag áldás kísérje itteni működését.

— **Hagyomány.** Hajduszoboszlóról vettük azt a hírt, hogy néhai *Tökés* Zsigmondné *Kulcsár* Ilona úrnő szegények otthonának a céljaira 10,000 koronát hagyományozott. Arra az esetre pedig, ha üzletvezetője, ki a harcterre ment s aki szeptember 10-ike óta nem adott életjelt magáról, a háború áldozata lesz, szintén a szegény-otthont illeti az üzletvezetőnek szánt 20,000 korona és mintegy 30,000 korona értékű ház is. Szívünkbe zárjuk a kegyes hagyományozó nő emlékezetét Szívének jósága a késő nemzedék előtt is hirdetni fogja nagy tettét, mely nem szorul a mi magasztaló szavunkra

— **Kimutatás** az 1896 előtt özvegyekké lett református lelkésznek részére a XXXI. jótékony célú államsorsjáték jövedelméből engedélyezett segélyekről. *Tóth* Miklósné *Szentes* 100 K, *Ritók* Dánielné *Mezőkaszony* 100 K, *Lökös* Sándorné *Fugyi* 100 K, *Ember* Pálné *Debrecen* 100 K, *Varga* Istvánné *Gyanta* 100 K, *Szabó* Józsefné *Vedresábrány* 100 K, *Matolesi* Jánosné *Makó* 100 K, *Szabó* Lőrincné *Debrecen* 100 K, *Széniszló* Gáborné *Kéka* 100 K, *Lipcei* Pálné *Bihardiószeg* 100 K, *Szöke* Jánosné *Debrecen* 100 K, *Szécsy* Jánosné *Debrecen* 100 K, *Szikszay* Józsefné *Nyírbátor* 100 K, *Szécsy* Mihályné *Ramocsa-háza* 100 K, *Szabó* Györgyné *Tiszapéterfalva* 100 K, *Bartha* Andrásné *Tiszakeresztúr* 100 K, *Szarka* Józsefné *Máramarosziget* 100 K, *Thoroczky* Jánosné *Nagykanizsa* 100 K, *Papp* Bálintné *Kispalád* 60 K, *Lengyel* Pálné *Nagykároly* 100 K, *Kiss* Lajosné *Margitta* 60 K, *Bihari* Istvánné *Borossebes* 100 K, *Pápay* Lajosné *Berettyóújfalú* 100 K, *Kincses* Pálné *Tamásda* 60 K, *Gönczy* Kálmánné *Budapest* 100 K, *Csorvási* Pálné *Csenger* 100 K, *Móricz* Károlyné *Harangod* 100 K, *Kiss* Lajosné *Kevevára* 130 K, *Lábas* Istvánné *Szatmárhegy* 100 K, összesen 2810 K. A szétküldött nyugtálapokat a segélyezett özvegyek írják alá, jelezzék részletesen a lakásukat s hitelesíttessék a bélyegmentes nyugtát az illetékes lelkészi hivattal. A nyugta kifizetés végett az egyházkerület pénztárhoz küldendő be.

— **Amerikai véreink,** miután az angol hajók leelkedése miatt veszélyben forgó hazájuk védelmére haza nem jöhettek, egyfelől áldozatkészségükkel igyekeztek harcoló testvéreik segítségére menni — mintegy kétmillió koronát küldtek eddig haza a magyar hadsegélyező egyleteknek —, másfelől *József* főherceg hívó szava fölébresztette lelkökben azt a vágyat, hogy a há-

ború után hazatérjenek Magyarországra és Amerikában szerzett vagyonukat, tudásukat, munkaszeretetüket itthon értékesítsék a magyar haza javára. Az amerikai magyar egyesületekben máris folyik a toborzás és egyre többen gyűlnek a magyar lobogó alá, akik haza akarnak jönni, hogy itthon pótolva az elhullt magyar vért, mint új honfoglalók vegyenek részt az új, boldogabb, erősebb Magyarország megteremtésében.

— **Érdekes kép.** A délkeleti harcstínterről kaptunk egy érdekes levelezőlapot. Dr. Parragh Gyula főhadnagytól, aki elejétől kezdve nehéz szolgálatban van. A kép a 16. honvéd hegyidandár hálaadó, úrvacsorával egybekötött istentiszteletét ábrázolja. A közepén emelvényen ott áll a dandár buzgó lelkésze, Kónya Gábor, körülötte azok, akik ép testtel és lélekkel élhették túl a rettenetes görzi második csatát (július 17-től aug. 1-ig.) A kisméretű képen is látható, mily odaadó áhitattal hallgatják a hős fiúk dülő csaták után a nagyszerűen kiválasztott textus alapján hirdett ígét (Csel. XXVII. 20. 33—36.). Kónya Gábor mezőtúri lelkész eleitől fogva hűséges lelki gondviselője a reabizottaknak. Mint az emített levelezőlap írója is mondja: „Kónya sokat dolgozik, kitűnő négyhangú énekkart szervezett, újabban a pihenő legénységnek népszerű, nemesen szórakoztató, zeneszámokkal élénkített előadásokat tart.” Aldás munkájára!

— **Az eperjesi Theol. Otthon jelentése.** Ez évben adta ki először külön füzetben az eperjesi Theol. Otthon jelentését annak agilis felügyelő-tanára, dr. Szlávik Mátyás. A világháború egyik érdekes irodalmi dokumentuma ez, egy érdekes levél az Otthonnak, Eperjes városának, az ifjúsági életnek és az Otthon sorsával egybeolvadt felügyelő tanár életének a történetéből. Nemesak a hangulatok hullámlásán látszott meg a világháború, hanem az Otthon falain belül is, mely „szept. 30-tól kezdve dec. 14-ig különböző nemű katonák által volt elfoglalva”. — A felügyelő tanár buzgóságának szép jele, hogy ekkor is — sőt az általános menekülés között is — hűséges őrizője volt a gondjaira bízott intézménynek. Az Otthon hivatásszerű életének egyik legszebb megnyilatkozása a már hagyományossá, de kötelességszerűvé is vált feledhetetlen benyomású reggeli könyörgés, melyen a felügyelő tanár és az Otthon vendégei is állandó résztvevők. Ilyen szellemű vezetés, irányítás mellett csak természetes következmény, hogy „az Otthon lakóinak magaviselete az egész tanidőn át önmagukhoz és felügyelő tanárukhöz való viszonyukban valóban példás volt”. Kedves dolog az „Otthon hőséről” való megemlékezés. Lukácsik Mihály volt ránk, tábori lelkész és dr. Ihász Imre ezek. A jöltevők szép, de még nem elég hosszú soraiból kiemelkedik dr. Maléter István eperjesi jogakadémiai tanár, ki az Otthon iránti hálából (értékes bútorait és képeit a menekülés idején az Otthon őrizte) három igen értékes olajfestményt ajándékozott. Az Otthon ügyét pártfogásba, a jelentést pedig az érdeklődők figyelmébe ajánljuk.

— **Lelkeszi házakhoz** egyes varrónő ajánlkozik. Vidékre is elmegy. Cím a kiadóhivatalban.

Felelős szerkesztő: FERENCZY GYULA Dr.

Munkatársak: dr. Veress István, dr. Varga Zsigmond.

Pályázat.

A sárközújlaki ref. egyház — hadbavonult kántortanítója hazaérkezéséig — pályázatot hirdet helyettes kántortanítói állásra okt. hó 28-iki határidővel. Fizetése havi 80 kor. és évi 100 kor. lakbér. Nők is pályázhatnak. As állás nov. hó 1-én elfoglalandó

Sárközújlak, 1915 okt. 12.

Szabó Károly,
ref. lelkész.

Pályázat.

A nyírbogdányi ref. egyház orgonista-tanítói állásra pályázatot hirdet. Fizetése az egyház pénztárából 698 korona, államsegély a törvényes fizetéskiegészítésig. 200 korona tiszteletdíj a kántorságért. Kötelessége a III—VI. vegyes osztály tanítása. A kanonikus órákon és a lelkész akadályoztatása esetén az istentisztelet végzése. Az állás november 15-ikén elfoglalandó. Felszerelt kérvények október 30-ig a ref. lelkész hivatalhoz küldendők. Személyes megjelenés kívánatos, a megválasztottnak útiköltsége megértetik.

Nyírbogdány, 1915 október 10.

Tóth Gábor,
ref. lelkész.

4995 sz.

Pályázati hirdetés

a debreceni református egyházmegyébe kebelezett monostorpályi-i egyház halálozás folytán megüresedett lelkészi állomására.

Évi fizetés: 30 forint 40 kr., 30 köből rozs, 15 köből aljgabona, 60 hold föld, stóla, szabad lakás és kert (becslés szerint 790 forint 40 kr. egyezer ötszáznyolcvan korona). Állami kiegészítés ehhez 324 korona, 91 fillér.

A megválasztandó lelkész köteles elődje özvegyének beruházás címén 280 koronát megteríteni.

Pályázati határidő 1915 évi november hó 7 (hetedik) napja, ameddig az Egyházi Törvények II. t. c. 16 §-a utolsó bekezdésében jelzett bizonyítványokkal felszerelt pályázati kérvény az esperesi hivatalhoz Kabára (posta helyben) küldendő.

Az állás 1916 évi április hó 1-ső napján elfoglalandó.

Debrecen, 1915 október 10.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

ORGONA !!

Nagyváradon, fő-utca 51/15.

UJ ORGONÁKAT

készíték a legujabb pneumatikus csőrendszer szerint, golós-ládával. Biztos működéséért még a legnedvesebb templomban is kezeskedem.

ORGONÁIM az elképzelhető könnyedségű játszás-móddal bírnak és mindamellett az egyes sipok a leggyorsabb játszás mellett is precízen azonnal megszólalnak.

Elvállalok továbbá

régi orgonákat átalakítás, javítás és hangolás a legjutányosabb árban.

ORSZÁGH ANTAL

orgona készítő.

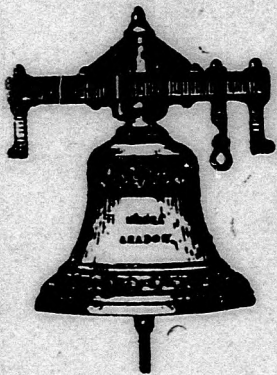
Alapított 1840.

Alapított 1840.

Hönig Frigyes

gőzüzemre berendezett harang és éreöntője, szivattyúgyár

ARAD, RÁKOCZI-UTCA 11—28. SZÁM.

Ajánlja cs. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel bármely más haranggal szemben egy azon hang előállításánál 3—46% súly és ármegetakarítás éretik el. Kitűnő jó hang és tartóságaért több évi jótállás.

Legkedvezőbb fizetési feltételek.

Forgatható és igen könnyen lódítható vas harang felszerelések, melyekkel egy ember több harangot húzhat és tűzmentes vasárványokkal. Régi harangoknak vas-szerelésre ala kítását, avagy azoknak csekély fölülfizetés mellett új harangokkal való felszerelését.

Képes árlapok és költségvetések kívánatra
ingyen és bérmentve küldetnek.

1890-ben a legnagyobb állami éremmel kitüntetve.

Löfkovits Arthur

— órás, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u. —

Egyházi készletek, keresztelő edények, urasztali poharak, tányérok, kannák alkalmi ajándékok

nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Háborús ujdonságok!

„JÖJJÖN EL A TE ORSZÁGOD“.

Egyházi beszédek a világháború idejéből.

Irta: JÁNOSI ZOLTÁN.

Ára füzve 3 korona. Vászonkötésben 5
korona. — Portóra 30 fillér.

TÁBORI ÉNEKESKÖNYV

református katonafiaink részére.

Összállította: URAY SÁNDOR.

Ára 36 fillér, 10 darab megrendelésnél 32 fillér, 100 darab megrendelésnél 27 fillér.

Háborús idők imádságos könyve.

Irta: Szolnoky Gerzson.

III-ik kiadás. Ára vászonkötésben 1 kor.
10 darab megrendelésnél 90 fillér.
100 darab megrendelésnél 75 fillér.

Kaphatók:

HEGEDŰS ÉS SÁNDOR

protestáns irod. könyvkiadóhivatalában DEBRECEN.